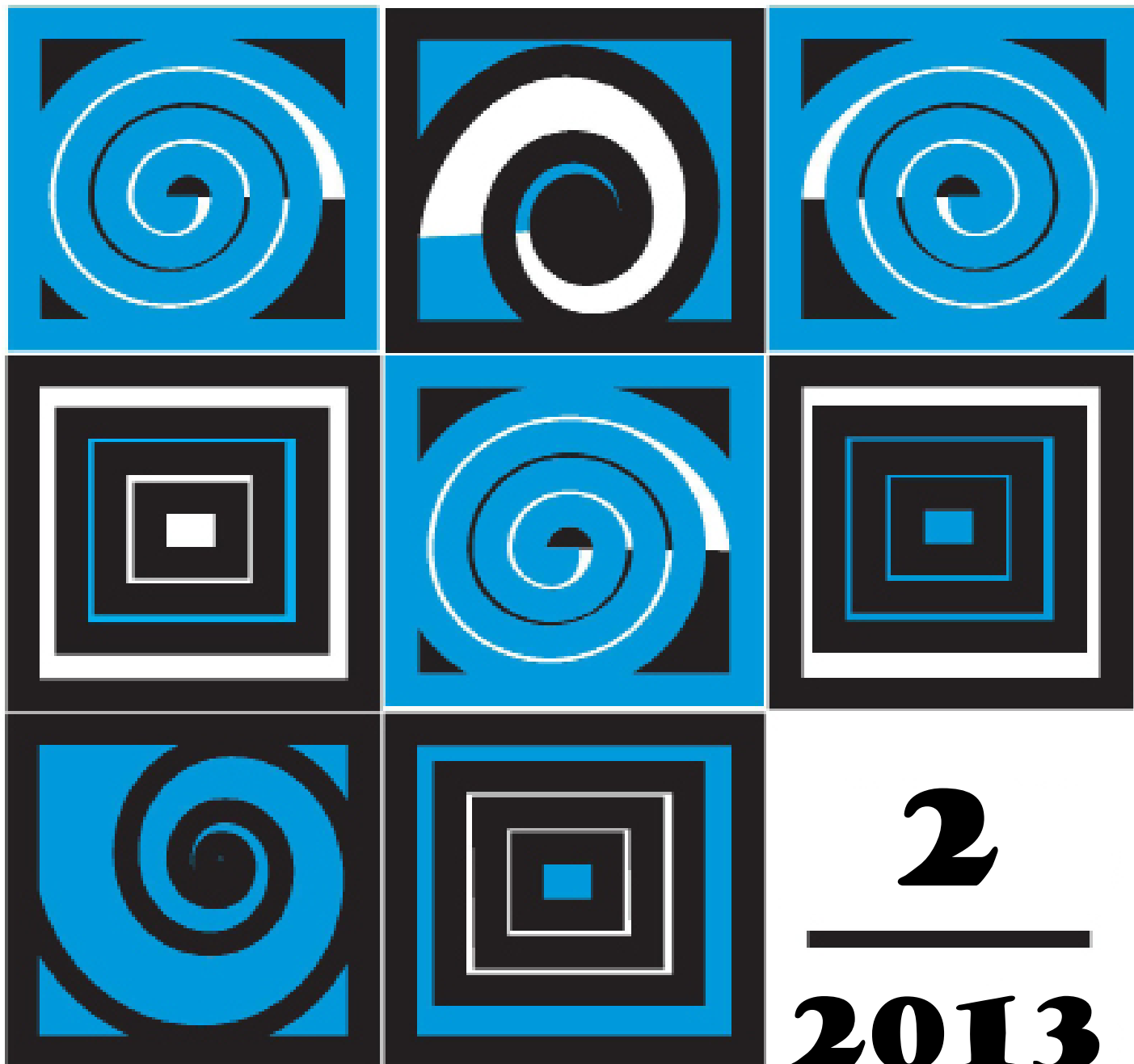

ISSN 1335 - 0404

PEDAGOGICKÉ ROZHLÁDY

ODBORNO-METODICKÝ ČASOPIS

Obsah:

Úvod	...1
Národný projekt pre materské školy	...3
Na ceste k úspechu s národným projektom Profesionálny a kariérový rast	...11
Národný projekt Vzdelávaním pedagogických zamestnancov k inklúzii marginalizovaných rómskych komunit	...20
Metodicko-pedagogické centrum má v rámci nového národného projektu ambíciu zapojiť do predškolského vzdelávania 2000 rómskych detí	...22
Okienko do praxe	
G. Čajková 3D model vo vyučovaní Osvedčená pedagogická skúsenosť edukačnej praxe – výťah	...23
Recenzie	
Edukačné skúsenosti detí materských škôl	...26
Predstavujeme	
Dúhový kolotoč opäť v Banskej Bystrici	...27
Príloha	
Ponuka vzdelávacích programov MPC	

Pedagogické rozhľady

Odborno-metodický časopis pre školy
a školské zariadenia

2/2013

Dvojmesačník

Ročník 22

Editor:

Metodicko-pedagogické centrum Bratislava

Šéfredaktor: Marián Valent

Výkonná redaktorka: Viera Stankovičová

Redakčná rada:

Simoneta Babiaková, Darina Bačová,
Henrieta Crkoňová, Mária Ďurčeková,
Erika Fryková, Mária Onušková,
Renáta Pondelíková, Milan Vantuch

Zahraniční korešpondenti:

Milan Pol (Česká republika)

Anna Gajdzica (Poľsko)

Kristof Lajosné Antónia (Maďarsko)

Obálka: Renáta Pondelíková

Preklad do angličtiny: Anna Pávová

Adresa redakcie:

Metodicko-pedagogické centrum
regionálne pracovisko Horná 97

975 46 Banská Bystrica

Tel.: 048/4722 905

Fax: 048/4722 933

e-mail: viera.stankovicova@mpc-edu.sk

www.mpc-edu.sk

www.rozhlady.pedagog.sk

Vyšlo: 28. augusta 2013

Vychádza päťkrát ročne

Evidenčné číslo: EV 3414/09

ISSN 1335-0404

Príspevky v časopise sú recenzované. Recenznú radu tvoria členovia redakčnej rady časopisu.

Za obsah a pôvodnosť rukopisu zodpovedá autor.

Redakcia sa nemusí vždy stotožniť s názormi autora.

Nevyžiadané rukopisy nevraciamy.

Vážené kolegyne, vážení kolegovia!

Príbeh Metodicko-pedagogického centra (ďalej MPC) patrí medzi napínavé príbehy s mnohými zápletkami rôznorodého charakteru. Činnosť MPC je zameraná na výkon metodickej činnosti a na ďalšie vzdelávanie pedagogických zamestnancov, odborných zamestnancov a nepedagogických zamestnancov škôl a školských zariadení. Tak ako mnohé iné inštitúcie rezortu školstva sa aj **MPC už pred rokmi vydalo cestou ekonomických a organizačných zmien v podmienkach reformy školského vzdelávania**, novej legislatívy s poslaním zlepšiť status učiteľskej profesie kontinuálnym vzdelávaním. V roku 2012 MPC realizovalo svoju činnosť prostredníctvom generálneho riaditeľstva, 3 regionálnych pracovísk a 6 detašovaných pracovísk. **Hlavným cieľom MPC je umožniť pedagogickým a odborným zamestnancom škôl a školských zariadení rozvoj profesionálnych kompetencií prostredníctvom široko koncipovanej ponuky vzdelávacích aktivít MPC v súlade s platnou legislatívou a prioritnými úlohami MŠVVaŠ SR.**

Teší ma, že od septembra 2012 môžem byť súčasťou tohto príbehu v pozícii generálnej riaditeľky MPC. Organizácie, ktorá je **aktívnym a dôležitým hráčom v procese skvalitňovania vzdelávania**. O tom, že našu zodpovednosť voči učiteľom všetkých regiónov myslíme vážne, svedčí fakt, že naše MPC je nositeľom už aktuálne piatich národných projektov v operačnom programe Vzdelávanie pre vedomostnú spoločnosť. Implementácia projektových aktivít je profesionálnou výzvou, ale zároveň v turbulenciách meniacich sa podmienok aj skúškou flexibility, trpezlivosti a tímovosti každého jedného z nás. Aktuálne MPC implementuje 4 národné projekty:

NP MAT Vzdelávanie pedagogických zamestnancov materských škôl ako súčasť reformy vzdelávania.

Trvanie projektu: 05/2009 – 09/2014

Ambíciou projektu je prostredníctvom vzdelávania pedagogických zamestnancov materských škôl zabezpečiť implementáciu obsahovej reformy školstva do praxe materských škôl a rozvíjať efektívny systém celoživotného vzdelávania zameraný na rozvíjanie kľúčových kompetencií pedagogických zamestnancov materských škôl v súlade s aktuálnymi a perspektívnymi potrebami vedomostnej spoločnosti. V projekte MAT sme v roku 2012 školili 2 860 nových pedagogických zamestnancov.

NP PKR Profesionálny a kariérny rast pedagogických zamestnancov.

Trvanie projektu: 10/2009 – 12/2014

Cieľom NP PKR je vytvoriť efektívny systém ďalšieho vzdelávania pedagogických zamestnancov a odborných zamestnancov škôl a školských zariadení s dôrazom na rozvoj kľúčových kompetencií prostredníctvom vytvorenia, akreditácie a realizácie 625 nových vzdelávacích programov. V roku 2012 sa uskutočnilo vzdelávanie v 2 210-tich vzdelávacích skupinách a na vzdelávaní sa zúčastnilo 43 896 účastníkov. Bolo vydaných spolu 20 524 osvedčení o ukončení vzdelávania.

NP MRK I Vzdelávaním pedagogických zamestnancov k inklúzii marginalizovaných rómskych komunití

Trvanie projektu: 10/20011 – 01/2015

Jeho cieľom je vytvorenie podmienok na základných školách skvalitnením výučby a zlepšením výchovno-vzdelávacích výsledkov primárne žiakov z marginalizovaných rómskych komunití, ale zároveň prináša výhody pre všetkých žiakov základných škôl rozvíjaním ich vzdelávacích potrieb. **Celodenný výchovný systém má podporiť desegregáciu v školstve a prispievať k vytvoreniu otvorenej, multikultúrnej a pozitívnej atmosféry na školách.** Spolu 200 škôl zapojených do projektu sa nachádza vo všetkých krajoch Slovenskej republiky, okrem Bratislavského kraja. Celkovo 2 700 pedagogických zamestnancov, z toho 200 koordinátorov národného projektu v ZŠ a 2 500 učiteľov a vedúcich záujmových útvarov spolupracuje pri implementácii celodenného výchovného systému. Na každej zapojenej ZŠ pôsobia dvaja pedagogickí asistenti, ktorých je na 200 ZŠ spolu 400.

NP MRK II Inkluzívny model vzdelávania na predprimárnom stupni školskej sústavy

Trvanie projektu: 02/2013 – 11/2015

Chceme skvalitnením profesionálnych kompetencií pedagogických zamestnancov a odborných zamestnancov podieľajúcich sa na edukácii detí pochádzajúcich z marginalizovaných rómskych komunití podporiť ich sociálnu inklúziu na predprimárnom stupni školskej sústavy.

Od júna 2013 začíname z realizáciou piateho národného projektu **Aktivizujúce metódy vo výchove**. Podstatným zdrojom informácií a podnetov pre mladú generáciu sú dnes médiá, ale mediálnej gramotnosti sa v školách doteraz nevenovala primeraná pozornosť. Nové technické prostriedky a učebné zdroje sú tiež výzvou pre pedagógov, ktorí sa s nimi v priebehu prípravy na povolanie nestretli. Chceme dosiahnuť, aby **pedagogický zamestnanec v oblasti výchovy vedel pripraviť a realizovať zmysluplné aktivity s využitím interaktívnych audiovizuálnych pomôcok**. Dôležitou úlohou projektu je naučiť účastníkov vnímať, hodnotiť a využiť obsah médií tak, aby to mohli použiť na zlepšenie mediálnej gramotnosti svojich žiakov.

Mojím osobným cieľom je, **aby MPC bolo dlhodobo medzi najlepšími poskytovateľmi kontinuálneho vzdelávania**. Ambíciou pre budúce obdobie je stať sa referenčnou priamo riadenou inštitúciou MŠVVaŠ v operatívnej výkonnosti a v ukazovateľoch kvality ponúkaných programov kontinuálneho vzdelávania, poradenstva a metodických služieb smerujúcich k našej cieľovej skupine špecificky pre každú časť jej spektra. Je to možné dosiahnuť len v otvorenej, učiacej sa organizácii, ktorá sa kvalitatívne posúva vo svojej činnosti reflexiou vlastných postupov a zdieľaním skúsenosti s kolegami z praxe. S týmto zámerom MPC realizuje aktivitu **Výzva na Odborných poradcov vo vzdelávaní**, ktorej cieľom je vybrať pedagogických a odborných zamestnancov, ktorí budú pôsobiť ako odborní poradcovia vo vzdelávaní v rámci národného projektu „Profesionálny a kariérový rast pedagogických zamestnan-

cov" a spracujú námety osvedčených pedagogických skúseností edukačnej praxe a osvedčených skúseností odbornej praxe. Spracované skúsenosti sa môžu týkať rôznych situácií a problémov z výchovno-vzdelávacieho alebo poradenského procesu v školách a školských zariadeniach. Budú slúžiť ako študijné materiály na podporu realizácie už existujúcich vzdelávacích programov alebo ako námety na tvorbu nových programov kontinuálneho vzdelávania. Celkom akreditovaných za rok 2012 bolo 129 nových programov.

Veľmi si želim, aby sa MPC ako koherentná inštitúcia s výkonnými pracoviskami vo všetkých regiónoch Slovenska stalo podnetným a bezpečným miestom pre odborný aj osobný rast každého z tímu okolo 400 zamestnancov.

Ja osobne vnímam pozíciu generálnej riaditeľky MPC ako výzvu a priestor na využitie mojej odbornosti pri nastavení ekonomických procesov MPC, zabezpečení účelného využívania zdrojov a uplatnenie skúsenosti z manažovania projektov v oblasti vzdelávania pri koordinácii odborných aktivít národných projektov s riadiacim tímom.

MPC má ambíciu a aj odborný potenciál na zúročenie skúseností z realizácie aktuálnych národných projektov (PKR, MAT, MRK I a MRK II, AMV) na prípravu projektov pre ďalšie programové obdobie. Podkladom na tvorbu nových projektov s dôrazom na aktuálne priority slovenskej a európskej školskej politiky bude analýza vzdelávacích potrieb a vyhodnotenie užitočnosti, účelnosti a zmysluplnosti zrealizovaných vzdelávacích

programov. V rámci rozvíjania profesionálnych zručností pedagogických zamestnancov sa v budúcnosti budeme orientovať na rozvoj psychodidaktických kompetencií, diagnostických kompetencií učiteľa na sebarozvoj učiteľa. **Zvýšenú pozornosť budeme venovať rozvoju školy prostredníctvom programov smerujúcich ku škole ako celku v jej kvalitatívnych znakoch a rozvoju autoevalváciou.**

Sme celoslovenská inštitúcia, každý z nás je osobnosť jedinečná vo svojej odbornosti, a preto kľúčovým slovom nášho budúceho úspechu je **spolupráca**.

Možnosti MPC nedovoľujú v dostatočnej miere uspokojovať požiadavky vzdelávania učiteľov v málopočetných a špecifických študijných a učebných odboroch. V tejto oblasti budeme naďalej spolupracovať s vysokými školami, zahraničnými partnermi, odborníkmi z mimovládneho sektoru a partnermi v rámci priamo riadených organizácií ministerstva a škôl a školských zariadení.

Na stránkach tohto čísla Pedagogických rozhľadov nájdete ďalšie informácie k realizovaným projektom a vzdelávacím podujatiam. Zároveň vám ponúkame ukážku dobrej praxe od kolegov, ktorí sa zapojili do Výzvy na Odborných poradcov vo vzdelávaní

Želám vám všetkým pohodu a pokoj pri práci, dostatok životnej istoty a silné vedomie vlastnej dôstojnosti a zmyslu života. **Teším sa na spoluprácu na dobrých veciach** v školskom roku 2013/2014.

Ing. Henrieta Crkoňová, generálna riaditeľka MPC

Dúhový kolotoč, odovzdávanie ocenení (H. Crkoňová, gen. riaditeľka MPC BA, I. Vargová, riaditeľka RP MPC BB vpravo)

Moderné vzdelávanie pre vedomostnú spoločnosť / Projekt je spolufinancovaný zo zdrojov EÚ

NÁRODNÝ PROJEKT PRE MATERSKÉ ŠKOLY

Silvia Mináriková, Metodicko-pedagogické centrum, detašované pracovisko Trnava

Realizácia národného projektu Vzdelávanie pedagogických zamestnancov materských škôl ako súčasť reformy vzdelávania (ITMS: 2611013087, ITMS 2614013017) v Metodicko-pedagogickom centre začala v roku 2009. Jeho koncepcia a jednotlivé aktivity boli pre učiteľky materských škôl (ďalej len MŠ) veľká neznáma. Učiteľky dostali jedinečnú možnosť sa nielen vzdelávať, ale aj získavať nové publikácie a poznatky o predprimárnom vzdelávaní na Slovensku i v zahraničí. Vo svojom príspevku sa okrajovo dotknem viacerých aktivít projektu, ale prioritne sa budem venovať vzdelávaniu. Je to najžiadanejšia aktivita, do ktorej sa zapojilo najviac učiteliek MŠ. Uvedené sumárne údaje sú platné k 31. 3. 2013. Celkový počet pedagogických zamestnankýň, ktoré sa zapojili aj opakovane do viacerých vzdelávacích programov je 8 979 (účastníčka mohla absolvovať aj viac vzdelávacích programov), z toho je 2 938 vedúcich pedagogických zamestnankýň (zväčša riaditeľiek MŠ). Merateľný ukazovateľ projektu je nastavený tak, že účastníčka sa do cieľovej skupiny (merateľného ukazovateľa projektu) započítava iba raz. Pri tomto počítaní účastníčok (bez ohľadu, koľko vzdelávacích programov absolvovala jedna účastníčka) je celkový počet zapojených pedagogických zamestnankýň 6 658, z toho vedúcich pedagogických zamestnankýň je 1 838.

K pôvodným 7 vzdelávacím programom zameraným na informovanosť o zmenách, ktoré pre MŠ priniesla reforma, pribudlo ďalších 10 akreditovaných vzdelávacích programov. Väčšina nových programov je kratšia a učiteľky získajú za ich absolvovanie nižší počet kreditov. Ich obsah je orientovaný na inovatívne námety pri rozvoji konkrétnych kompetencií detí. Podľa počtu zasielaných prihlášok na jednotlivé regionálne a detašované pracoviská MPC možno skonštatovať, že je o tieto programy veľký záujem.

Pri príprave prvých vzdelávacích skupín v roku 2010 bolo našou úlohou vysvetľovať záujemkyniam – pedagogickým zamestnankyniam, prečo je vhodné sa prihlásiť na vzdelávanie a o čom budú jednotlivé vzdelávacie programy. Prvotný zber uchádzačiek o vzdelávanie bol už v roku 2010. Z toho dôvodu neboli ešte niektoré z prihlásených uchádzačiek zaradené do vzdelávania. Z toho dôvodu nám vyplýva povinnosť neuspokojeným uchádzačkám vysvetliť, že nie je možné každú prihlásenú okamžite zaradiť

do vzdelávania. Uvedomujeme si fakt, že vzdelávanie učiteliek MŠ má byť plánované na školský rok vopred, a preto potrebujú v MŠ vedieť, ktoré programy si majú dať do plánov kontinuálneho vzdelávania. Napriek tomu, že sa maximálne snažíme pripravovať dostatočné množstvo skupín a že sa rozrástli rady externých lektorov, naše možnosti sú obmedzené. Tiež pribúdajú novo akreditované programy, a preto sa nedá vždy vyhovieť všetkým požiadavkám. Na druhej strane sa ale stretávame s MŠ, kde sa učiteľky ešte vôbec nevzdelávali a ani nemajú záujem. Niekedy je problémom vyhorenie učiteliek, prípadne vyšší vek, inokedy neochota riaditeľa uvoľňovať učiteľky na vzdelávanie. Každá manažérka projektov kancelárie hľadá možnosti, ako podobné situácie riešiť a snaží sa vyhovieť čo najväčšiemu záujmu, ale osloviť aj nové učiteľky.

Zaznamenali sme kladné ohlasy na nové vzdelávacie programy, ktoré už úspešne ukončili prvé frekventantky. Zameriavajú sa napríklad na rozvoj grafomotoriky a orientáciu v priestore v predprimárnom vzdelávaní. Absolventky oceňovali teoretické aj didaktické poznatky, ktoré sa trochu vytratil z praxe a zostali v tieni zavádzania reformných krokov. Cenené sú však predovšetkým námety na konkrétne činnosti s deťmi a možnosť navzájom ich prediskutovať. V súčasnosti sa rozbiehajú ďalšie vzdelávania zamerané na využívanie robotičkej hračky BEE BOT, kresliaceho programu pre deti predškolského veku, rozvoj predčitateľskej gramotnosti a iné. V zimnom období očakávame zvýšený záujem o lyžiarske výcviky.

K novým programom, o ktoré sa viditeľne zvyšuje záujem, patrí aj prípravné atestačné vzdelávanie na 1. atestáciu. Možnosť pripraviť sa na písanie atestačnej práce učiteľky MŠ uvítali, nakoľko veľké množstvo z nich má stredoškolské vzdelanie, a teda s písaním podobnej práce nemajú skúsenosti. Po dlhšom úsilí sa podarilo akreditovať funkčné inovačné vzdelávanie, ktoré je pre vedúce pedagogické zamestnankyne MŠ vhodnejšie a cielenejšie zamerané.

Občas sa ale stretáme aj s učiteľkami, ktorých prioritou je počet kreditov a nie obsah programu. Aj taká je však bežná realita pri získavaní kreditov a snahe učiteliek o dosiahnutie kreditového príplatku.

Veľké nádeje vkladáme v rámci projektu do edukačného portálu, ktorý je pripravený špecificky

pre potreby učiteliek MŠ (www.mat.iedu.sk). Učiteľky materských škôl nie sú zvyknuté využívať podobný komunikačný prostriedok. Portál umožňuje vyhľadávať informácie o ponuke vzdelávania. Zatiaľ je menej využívanou možnosťou zapájanie sa do blogov, diskusií, či využitie možností vyjadriť svoje názory na odborné témy v článkoch. Manažérky projektových kancelárií sa v spolupráci s lektormi snažia na vzdelávaniach zvýšiť informovanosť a návštevnosť portálu. Portál je technicky pripravený, ale jeho obsah a kvalitu máme vo svojich rukách čiastočne aj my. Preto si touto cestou dovoľujem vyzvať učiteľky materských škôl, aby sa zapájali do možností, ktoré portál poskytuje a skúsili napísať aj odborné články, prípadne skúsenosti z vlastnej praxe, ktoré môžu obohatiť jeho návštevníkov.

Nakoľko sa pripravuje inovácia štátneho vzdelávacieho programu, zorganizovali sme v minulých mesiacoch odborné semináre vo všetkých krajoch Slovenska a odbornú konferenciu. Hlavné referáty predniesli prof. PhDr. Branislav Pupala, CSc. a doc. PaedDr. Ondrej Kaščák, PhD. Obaja sú členmi autorského tímu, ktorý realizoval revíziu platného štátneho vzdelávacieho programu (ďalej ŠVP), spracoval dôvodovú správu pre revíziu/inováciu ŠVP pre Štátny pedagogický ústav a na základe svojich zistení pripravil inováciu ŠVP pre predprimárne vzdelávanie. Prednášajúci sa venovali aj stručnému porovnaniu obsahov vzdelávania v programe výchovy a vzdelávania v materských školách, v teraz platnom ŠVP a pripravovanom ŠVP. Snažili sa pritom učiteľkám priblížiť, kde sú ich prieniky a rozdiely. Na seminároch boli predstavené jednotlivé oblasti ŠVP. Ďalšie príspevky boli venované štruktúre pripravovaného ŠVP, ktorý je zložený z troch častí. V každom kraji sa prezentácie zúčastnil autor/ka niektorej z oblastí. Predstavili základné teoretické východiská konkrétnej oblasti,

formuláciu výkonových a obsahových štandardov. Venovali pozornosť navrhovaným diagnostickým otázkam, ako by mohli učiteľky využiť tento nový prístup k hodnoteniu detí i svojej činnosti. Popoludňajšia časť programu bola venovaná otázkam učiteliek. Najčastejšie sa vyskytovali otázky k plánovaniu, k formálnej úprave plánov, alebo učiteľky vyjadrovali svoj názor vrátiť sa k podobnej štruktúre, ako mal predchádzajúci „Program“. Diskusie bývali niekedy dosť rušné. Aj z položených otázok bolo jasné, že učiteľky sa veľmi zaujímajú o pripravované zmeny. Pýtali sa aj na možnosti vzdelávania k pripravovanému štátnemu vzdelávaciemu programu. Majú snahu o získanie informácií skôr, ako príde do platnosti, aby sa vedeli na zmeny dostatočne pripraviť. Poskytovanie možností takýchto vzdelávaní je novou výzvou aj pre MPC.

V poslednom polroku sa v rámci projektu rozbehli aj zahraničné odborné stáže. V rámci nich učiteľky MŠ navštívili Štokholm, Brusel, Petrohrad a pripravujú sa ďalšie zaujímavé návštevy do USA, Veľkej Británie a Austrálie. Tieto stáže sú zamerané na komplexnejšie zoznámenie sa s prioritami, organizáciou predprimárneho vzdelávania, vzdelávaním pedagógov, ale i na bežný chod jednotlivých zariadení pre deti predškolského veku v danom štáte. Bude určite zaujímavé dozvedieť sa informácie z krajín, ktoré majú v porovnaní s naším systémom predprimárneho vzdelávania pravdepodobne rozdielny prístup ku vzdelávaniu detí predškolského veku.

Verím, že posledný rok realizácie národného projektu bude úspešný. Stoja pred nami ešte mnohé dôležité úlohy. Viacročné úsilie nášho projektového tímu prispieva k zvýšeniu profesionality učiteliek a učiteľky MŠ prostredníctvom projektových aktivít získavajú odborné informácie aj priestor na prezentáciu svojej dobrej praxe.

UVÁDZANIE NÁRODNÉHO PROJEKTU „VZDELÁVANIE PEDAGOGICKÝCH ZAMESTNANCOV MŠ AKO SÚČASŤ REFORMY VZDELÁVANIA“ V KOŠICKOM KRAJI

Ivana Nagyová, Metodicko-pedagogické centrum, projektová kancelária pre projekt MAT SR, Košice

Vo februári 2009 vznikla projektová kancelária pre projekt „Vzdelávanie pedagogických zamestnancov materských škôl ako súčasť vzdelávania“. V projektovej kancelárii pracujú dve projektové manažérky, jedna administratívna zamestnankyňa a asistentka finančného manažéra. Prvým krokom projektovej kancelárie bolo vytvorenie databázy materských škôl v Košickom samosprávnom kraji. Poslúžili nám k tomu údaje dostupné na internete, v ďalšom kroku bola databáza spresňovaná prostredníctvom identifikačných údajov, ktoré nám posielali materské školy.

Ďalším krokom projektovej kancelárie bolo oslovenie materským školám listom so základnými informáciami o projekte (ciele, aktivity, programy, podmienky zaradenia do vzdelávacieho programu, spôsob prihlasovania). Zásadný význam mali úvodné prezentácie v jednotlivých okresoch, na ktorých sa zúčastnili riaditeľky materských škôl. Ich obsahom boli: základné ciele projektu, aktivity a konkrétne vzdelávacie

programy, formy a metódy vzdelávania (prezenčná, dištančná a kombinovaná forma), podmienky zaradenia do vzdelávacieho programu, spôsob výberu účastníkov na vzdelávaciu aktivitu, kritériá úspešného ukončenia vzdelávacieho programu. Po úvodných prezentáciách projektová kancelária prijímala prihlášky s dotazníkom a motivačným listom.

Nasledoval výber lektorského tímu po posúdení ich odbornej a pedagogicko-didaktickej úrovne. Tvoria ho zamestnanci pracujúci v oblasti vzdelávania – odborní zamestnanci štátnej a verejnej správy pôsobiaci v oblasti predškolskej výchovy na odbore školstva Obvodného úradu v sídle kraja, štátnej školskej inšpekcie, MPC, riaditeľky škôl, učители z vysokých škôl a školitelia zo vzdelávacích firiem a organizácií. Ďalším krokom bolo organizačné zabezpečenie vzdelávacích aktivít. Osvedčila sa spolupráca so všetkými školskými úradmi v jednotlivých okresoch a s Krajským školským úradom v Košiciach (v súčasnosti je to odbor školstva

Obvodného úradu v sídle kraja). Ústretový bol prístup a ochota ich zamestnancov, ale aj riaditeľov základných škôl. Porozumenie a kvalitne vybavené učebne našli projektové manažérky na Katedre elektroenergetiky Vysokej školy technickej v Košiciach. V rámci aktivity 2.4 – zariadenie a vybavenie projektu bola distribuovaná do materských škôl v Košickom samosprávnom kraji výpočtová technika. Jej úlohou je prispieť k rozvoju kľúčových kompetencií frekventantov (a v konečnom dôsledku aj detí) v inovácii edukačného procesu. Pokračovalo sa vytváraním konkrétnych študijných skupín.

Priebežne boli akreditované ďalšie vzdelávacie programy, o ktoré učiteľky a riaditeľky MŠ prejavili záujem. Najväčší záujem je o akreditované vzdelávacie programy Digitálne technológie v materskej škole, Inovácie v didaktike a Orientácia v priestore a priestorová predstavivosť v predprimárnom vzdelávaní.

Pozitívne odozvy a prínosy

Pozitívne odozvy od frekventantov smerujú ku kvalite

lektorskej práce. Absolventi oceňujú profesionalitu, odbornosť lektorov, úzku prepojenosť teoretických poznatkov s praxou, osobnú zaangażovanosť lektorov. Ako vyhovujúce hodnotia účastníci vzdelávania priestorové, materiálne a technické zabezpečenie, aj kvalitu stravovacích služieb v školách a reštauráciách. Skutočnosť, že mnohé učiteľky a riaditeľky sa prihlásili súčasne na viaceré vzdelávacie programy poukazuje na to, že ide o programy obsahovo atraktívne a prínosné pre ich každodennú prax i pre ich profesijný a kariérny rozvoj.

Projektové tímy pozitívne hodnotia ústretové správanie a spoluprácu s odborom školstva Obvodného úradu v Košiciach, s okresnými školskými úradmi, s inšpektormi školského inšpekčného centra v Košiciach, s riaditeľmi základných škôl. Obohacujúca je úzka spolupráca s hlavnou projektovou kanceláriou v Bratislave a s projektovými tímami z ďalších regionálnych a detašovaných pracovísk MPC.

SPÄTNÁ VÄZBA LEKTOROV

Jaroslav Džmura, lektor vzdelávacieho programu Digitálne technológie v MŠ, Košice

V tomto príspevku by som rád uviedol svoje skúsenosti z kurzu Digitálne technológie v MŠ. Ako lektor som začal viesť svoju prvú skupinu v júni 2010. Odvtedy som odviedol tri kompletne skupiny. Tento kurz je určený pre začiatočníkov, ale nie je začiatočník ako začiatočník. U niektorých frekventantiek bol problém uchopiť myš do ruky a niektoré už mali nejaké skúsenosti s prácou na PC. Kvôli tejto nerovnomernosti v počítačových zručnostiach frekventantiek bola práca lektora, hlavne na prvom stretnutí, dosť náročná. Niektoré frekventantky postupovali pomerne rýchlo, iným to trvalo dlhšiu dobu. Myslím si, že autori tohto kurzu rátali s takýmto problémom a ako prvý blok zaradili prácu s obrázkami. To lektorom dosť uľahčilo prácu. Zručnejšie frekventantky pracovali na zložitejších obrázkoch a zatiaľ sa lektor mohol venovať úplným začiatočnicám v oblasti práce s myšou. Po tomto bloku aj tie najzarytejšie odporkyne počítačov odbúrali svoj odpor a objavili iné zaujímavé možnosti kreslenia za

pomoci PC. V druhom bloku je zaradená práca s textom, kde sa frekventantky naučili ovládať klávesnicu počítača, ktorá je iná ako klávesnica písacieho stroja. Po prvom dni väčšinou odchádzali s dobrým pocitom, že počítač nie je strašiak, ale nástroj, ktorý im môže pomôcť v ich práci. Ostatné dni sme už zvládali bez problémov. Najväčším strašiakom pre frekventantky bol záverečný výstup a prezentácia. Frekventantky, ktoré na záver vystupovali ako prvé, mali obrovskú trému, ale svoj výstup zvládli. S pribúdajúcim počtom odprezentovaných prác aj tréma odpadala a vytvorila sa dobrá atmosféra, počas ktorej sa vášnivo diskutovalo a frekventantky si navzájom vymieňali svoje skúsenosti. Zo záverečnej prezentácie odchádzali väčšinou spokojné a možno aj trochu smutné, že kurz už končí.

Tento kurz mal učiteľkám ukázať, ako je možné digitálne technológie používať, ako ich zahrnúť do svojej práce, aby boli účinným nástrojom na dosiahnutie výchovno-vzdelávacích cieľov. Myslím, že túto úlohu splnili.

Alena Lopušná, Materská škola, Tulska ul., Banská Bystrica, lektorka vzdelávacieho programu Obsahová reforma v materskej škole

V rámci operačného programu som sa ako lektor zúčastnila vzdelávacieho programu „Obsahová reforma v materskej škole“, ktorý bol rozvrhnutý do piatich vzdelávacích dní. Monotematické zameranie každého vzdelávacieho dňa vychádzalo z aktuálnych potrieb, týkajúcich sa zmenenej reality v školstve a prechodu na dvojúrovňový model vzdelávacích programov, pričom jednotlivé témy kontinuálne na seba nadväzovali. Program komplexne zahŕňa všetky štrukturálne komponenty, ktoré sa priamo dotýkajú obsahovej reformy v materskej škole – od legislatívy, cez ciele a princípy predprimárneho vzdelávania, chronológiu novo vzniknutého kurikula – štátneho vzdelávacieho

programu, požiadavky na tvorbu školských vzdelávacích programov a kľúčové kompetencie detí až k problematike podielu poradných orgánov riaditeľky materskej školy. Prezenčné a dištančné úlohy úzko korešpondujú s aktuálne riešenou témou a priamo vytvárajú príležitosti ku kvalitatívne lepšiemu prieniku do témy. Konceptia programu tvorí nielen priestor pre osvojenie si nových poznatkov a rozšírenie poznania v oblasti legislatívy, metodiky a okrajovo aj didaktiky, ale predovšetkým ozrejmuje a „sfunkčňuje“ prebiehajúci proces zmien v MŠ. Tiež poukazuje na možné chyby a nedostatky, ktoré môžu vzniknúť, či vznikli napr. pri tvorbe školského vzdelávacieho programu, plánovaní

činnosti metodických združení a tvorí priestor pre ich korekciu. Otvorené diskusie v rámci témy prinášajú učiteľkám množstvo hodnotných námetov a postrehov i z praxe iných MŠ. Takmer na každom vzdelávacom dni frekventantky s hrdosťou prezentujú zavádzanie poznatkov zo vzdelávania do praxe svojej materskej školy.

Práve tu možno hľadať odpovede na úspešnosť vzdelávacieho programu. Napriek množstvu pozitívnych ohlasov si dovoľím odprezentovať jeden negatívny a to,

že týmto spôsobom zamerané vzdelávanie malo byť zaradené ešte v čase tzv. „prechodného obdobia“, keď sa školské vzdelávacie programy tvorili, čím by mnohé materské školy predišli chybám, ktoré je teraz potrebné korigovať.

Učiteľky materských škôl sa dennodenne zaoberajú množstvom rozličných problémov (mnohé z nich boli prezentované aj počas vzdelávacích dní), napriek tomu je ich záujem o svoj profesijný a osobnostný rast nepopierateľným faktom.

SPÄTNÁ VÄZBA ÚČASTNÍKOV VZDELÁVANIA

Školský manažment pre riaditeľky MŠ Účastníčky vzdelávania z okresov Michalovce a Sobrance

Vzdelanosť je cieľom aj dôsledkom dnešnej modernej spoločnosti. Vzdelanie je charakterizované ako permanentný proces, v ktorom dochádza k prispôsobeniu a zmene správania, či úrovne vedomosti, zručnosti, na základe rôznych metód. Toto môžeme konštatovať aj smerom ku kontinuálnemu vzdelávaniu pedagogických a odborných zamestnancov, konkrétne inovačnému vzdelávaniu – školský manažment pre vedúcich pedagogických zamestnancov. Bolo veľmi dobre zorganizované a systematicky zabezpečené. Zato patrí úprimné poďakovanie detašovanému pracovníkovi MPC v Košiciach. Na úvodnom stretnutí nás Dr. Varholáková (projektová manažérka) podrobne informovala o vzdelávacom programe (časová dotácia, počet kreditov,...) a profesionálne odpovedala na položené otázky.

Spomínaná vzdelávacia aktivita bola veľmi dobre naplánovaná a ciele boli presne špecifikované podľa aktuálnych potrieb a požiadaviek nás – riaditeľiek MŠ. Vzdelávanie sa realizovalo v jedno aj dvojdňových intervaloch na pôde strediska služieb škole v Michalovciach, aj v hoteli Poštár na Zemplínskej Širave. Priestory boli vhodné, cítili sme sa bezpečne. Veľkou vý-

hodou bolo to, že sme necestovali ďaleko, čo šetrilo náš čas. Z hľadiska efektívnosti to bola primerane početná skupina riaditeľiek MŠ i zástupkyň ZŠ s MŠ pre MŠ.

Obsahová štruktúra a náročnosť vzdelávania bola primeraná. Pozitívne ju ovplyvnila lektorka – PaedDr. Iveta Feketeová, ktorá je erudovaná a empatická. Jej vzdelávacie metódy (brainstorming, DITOR, diskusie, aktivizujúce metódy, uvažovanie – samostatné, hlasné,...) vzbudzovali záujem o prácu. Dĺžka vzdelávacieho programu bola adekvátna obsahu a náročnosti. Menším nedostatkom bolo to, že materiál nebol dostupný nám frekventantom, a tak sme sa nedokázali naplno sústrediť a vnímať lektorku, či spolupracovať, nakoľko sme si chceli písomne zachytiť prezentované informácie. Preto by sme sa obrátili s prosbou na garantov programu, aby zväžili sprístupnenie materiálov v tlačenej podobe. Záverečné pohovory sa uskutočnili na detašovanom pracovisku MPC v Košiciach záverečnou prezentáciou a pohovorom pred 3-člennou komisiou. Dopadli k spokojnosti oboch strán. Pri zhodnotení vzdelávacieho programu by sme sa mali zamerať na ciele a tie boli naplnené v plnej miere, získané vedomosti, zručnosti využijeme vo vlastnej riadiacej praxi.

Digitálne technológie v MŠ

Kamila Vargová, učiteľka a účastníčka vzdelávacieho programu, Materská škola, Spišská Nová Ves

Som účastníčka vzdelávacieho programu Digitálne technológie v MŠ a naším cieľom je po absolvovaní vzdelávania využívať získané skúsenosti v edukačnom procese v každej vekovej skupine a v každej vzdelávacej oblasti v predškolskom zariadení. Stretávam sa s kolegyniami z rôznych materských škôl spišskonovoveského a levočského okresu v príjemnom prostredí Technickej univerzity v Košiciach. Doterajšie stretnutia mi pomohli získať určité zručnosti v počítačovej gramotnosti, získala som nové vedomosti v práci s PC – s obrázkami, animáciou, fotografiou, jej úpravou a ukladaním. Využívaním digitálnych hračiek a detských počítačových hier rozšírim vedomostný obzor detí v edukačnom procese. Deti tak budú mať možnosť riešiť interaktívne úlohy v detských softvéroch a zvládnuť na základe napodobňovania a slovnej inštrukcie učiteľky na elementárnej úrovni prácu s počítačom. Veľkým prínosom pre mňa bola aj tvorba prezentácií, vďaka ktorým mám možnosť prezentovať

prácu v našich materských školách a zaujímavé aktivity s deťmi.

Pozitívne hodnotím aj formu zasielania materiálov na vypracovanie dištančných prác, zodpovedný prístup nášho lektora Bc. Mareka Balogha. Jeho pozitívny postoj k akémukoľvek problému, trpezlivé vysvetľovanie, opätovné opakovanie nepochopeného svedčí o jeho nielen odborných kvalitách, ale aj o úžasnom pedagogickom prístupe a trpezlivosti v danej oblasti.

Poďakovanie patrí celému tímu ľudí, ktorí sa podieľali na tvorbe programov, podkladov a všetkých materiálov a verím, že nielen vďaka nim, ale aj vďaka nám sa úroveň získavania nových poznatkov a vedomostí dostane v predškolských zariadeniach na vyššiu úroveň. Veľmi si vážim a pozitívne hodnotím prístup Dr. Varholákovovej a záujem o stretnutia na kontinuálnom vzdelávaní. V budúcnosti by som odporúčala skrátiť čas medzi stretnutiami, a tak skrátiť celkovú dobu trvania ďalších kontinuálnych vzdelávaní.

AKTIVITA V PROJEKTE MAT SR - ODBORNÉ STÁŽE

Miroslava Šimková, Metodicko-pedagogické centrum, projektová kancelária pre projekt MAT SR, Prešov

Jedným z projektov, ktoré Metodicko-pedagogické centrum realizuje, je aj projekt MAT SR – Vzdelávanie pedagogických zamestnancov materských škôl ako súčasť reformy vzdelávania. Jeho cieľom je ďalšie vzdelávanie pedagogických zamestnancov materských škôl. Cieľom tohto vzdelávania je získanie vedomostí a zručností na zavedenie obsahovej reformy do praxe materských škôl a rozvíjanie kľúčových kompetencií pedagogických zamestnankýň materských škôl v súlade s potrebami vedomostnej spoločnosti.

V našom príspevku sa bližšie venujeme jednej z aktivít projektu – odborným stážam. V rámci tohto projektu sa prvá odborná stáž uskutočnila v dňoch 23. 9. 2012 – 28. 9. 2012 vo Švédsku, konkrétne v Štokholme. Výberovým konaním, v ktorom bola podmienkou účasť na vzdelávacích aktivitách projektu a ovládanie anglického jazyka minimálne na úrovni B1, prešlo 8 učiteliek materských škôl z rôznych regiónov Slovenska. Odborne a organizačne stáž zabezpečili a viedli odborníci z oblasti predškolskej a elementárnej pedagogiky – prof. Branislav Pupala a doc. Ondrej Kaščák. Jedným z cieľov tejto aktivity je, aby pedagogickí zamestnanci získali informácie a prehľad o najnovších stratégiách predprimárneho vzdelávania v členských krajinách EÚ a vo svete a implementovať najlepšiu prax z celosvetových trendov do edukačnej praxe slovenských materských škôl.

Pripravený program obsahoval odborné semináre na Štokholmskej Univerzite, návštevy predškolských zariadení, analytické semináre a prijatie na Veľvyslanectve Slovenskej republiky v Štokholme. Seminár na Štokholmskej Univerzite sa uskutočnil pod vedením profesorky Gunilly Dahlberg, celosvetovej autority v odbore predškolská pedagogika, ktorá sa na Katedre detí a mládeže zaoberá výskumom v oblasti vzdelávania v ranom veku. Prof. G. Dahlberg oboznámila účastníkov s kurikulumom predškolského vzdelávania škandinávskych krajín, ktorý bol inšpirovaný myšlienkami Reggio Emilio:

- Deti majú kontrolu nad smerom svojho vzdelávania, učia sa cez skúsenosti z dotýkania, pohybu, počutia a videnia.
- Učia sa spolupracovať s inými deťmi, ktoré môžu byť názorovo odlišné.
- Dôraz sa kladie na schopnosť dieťaťa – učiť sa sám.
- Vyučovacie osnovy sú vypracované za účasti detí, a preto vychádzajú z ich záujmu.

Všetky prednášky, diskusie, ale aj bežná komunikácia vo Švédsku prebiehala v anglickom jazyku.

Druhá stáž, ktorá sa v rámci projektu „Vzdelávanie pedagogických zamestnancov materských škôl ako súčasť reformy vzdelávania“ uskutočnila, bola stáž v Belgicku v dňoch 12. – 18. mája 2013. V rámci stáže navštívili účastníčky niekoľko materských škôl, kde sa stretli s riaditeľmi škôl, mohli si prezrieť priestory materských škôl, pozorovať aktívnu činnosť učiteliek v procese výchovy a vzdelávania, oboznámili sa s novými učebnými pomôckami a v jednotlivých triedach diskutovali s učiteľkami o rozdieloch a spoločných znakoch, o spôsobe vzdelávania a výchovy detí v Belgicku a na Slovensku. Okrem návštev materských škôl účastníčky stáže absolvovali v Bruseli pracovné stretnutie s autorom kurikula J. Pazmanyom a jeho spolupracovníčkou E. Bauwens, ktorí vo svojej prezentácii podrobne informovali o štruktúre školstva, o kurikulárnej politike a o spôsobe realizácie predškolského vzdelávania v konkrétnych oblastiach.

Pripravený program zahŕňal aj návštevu Thomas More Kempen University Collage, kde sa študenti počas troch rokov štúdia pripravujú na prácu učiteľov v materských školách.

Semináre, návštevy, diskusie a stretnutia s ľuďmi, ktorí patria medzi špičkových odborníkov vo svojom odbore doma aj v zahraničí, určite priniesli mnoho inšpirácií, poznatkov a budú veľkým prínosom pre všetky učiteľky, ktoré sa odbornej stáže zúčastnili. V roku 2013 sa ešte v rámci projektu uskutočnia zahraničné stáže do USA, Ruska, Austrálie a Chorvátska.

REFLEXIA ÚČASTNÍKOV ODBORNÝCH STÁŽÍ V ZAHRANIČÍ

Zahranická odborná stáž – Štokholm

Monika Danišová, MŠ Smetanova, Košice, G. Minčáková, MŠ Solivarská, Prešov

V rámci projektu MAT SR sa v dňoch 23. 9. 2012 – 28. 9. 2012 uskutočnila odborná zahraničná stáž vo Švédsku v meste Štokholm. Pripravený program zahŕňal odborné semináre na Štokholmskej Univerzite, návštevy predškolských zariadení, analytické semináre a prijatie na Veľvyslanectve Slovenskej republiky v Štokholme. Seminár na Štokholmskej Univerzite sa uskutočnil pod vedením prof. Gunilly Dahlberg, celosvetovej autority v odbore predškolská pedagogika, ktorá sa na Katedre detí a mládeže zaoberá výskumom v oblasti vzdelávania v ranom veku. V súčasnosti sa už 20 rokov venuje filozofii Reggio Emilio, ktorej

zakladateľom bol Loris Malaguzzi z Talianska (bližšie pozri príspevok z Prešova).

Praktickú realizáciu kurikula sme videli na návšteve Materskej školy Västra Katarina, kde sme pozorovali to, na čo materské školy dávajú osobitný dôraz, ako plánujú a vyhodnocujú svoju činnosť. Inšpiráciou pre nás bolo nielen rozprávanie riaditeľa školy, ale aj možnosť vidieť bežný život detí v materskej škole, zariadenie ich exteriéru aj interiéru a diskusia s pedagogickými zamestnancami školy, ktorí veľmi ochotne odpovedali na naše otázky. Na návšteve školského úradu Skarpnäck sme sa oboznámili s pedagogickou dokumentáciou

a edukačnými materiálmi, ktoré sa používajú v predškolských zariadeniach. Navštívili sme aj materskú školu Sapbubblan, kde nás so životom materskej školy, jej činnosťou, filozofiou a metodikou práce oboznámili pedagogické pracovníčky školy – mimochodom, všetky plynulo hovoriace po anglicky.

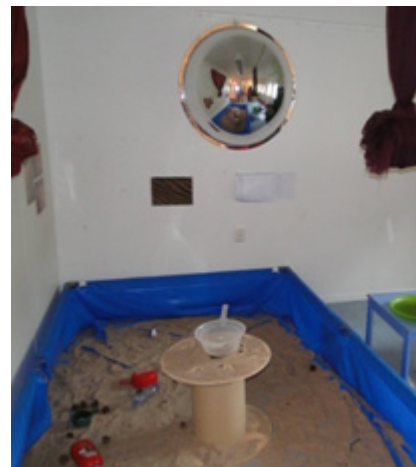
Denne sme v popoludňajších až večerných hodinách na seminároch pod odborným vedením našich lektorov – prof. Pupalu a doc. Kaščáka diskutovali o teoretických, koncepčných a iných súvislostiach toho, s čím sme sa v konkrétny deň oboznámili a čo bolo pre nás nové, nečakané či nápadne odlišné. Program pobytu vyvrcholil prijatím na Veľvyslanectve Slovenskej republiky vo Švédsku, kde nás prijala zástupkyňa veľvyslanca. Na tomto stretnutí bol podrobnejšie prediskutovaný projekt MAT a ďalšia spolupráca odborníkov zo Slovenska s odborníkmi zo Štokholmskej Univerzity vo Švédsku.

Mesto Štokholm je krásne a má veľa historických, kultúrnych aj prírodných pamiatok, z ktorých sme si v našom bohatom programe pozreli len malé množstvo.

Nezabudnuteľná bola prechádzka uličkami starého mesta – Gamla Stan s typickými úzkymi farebnými domami, prehliadka Vasa Museum, Kráľovský palác, historická budova Mestskej radnice, či plavba loďou po jazere Mälaren, na ktorom sa Štokholm so svojimi 14 ostrovmi nachádza.

Odborný aj sprievodný program bol náročný, ale nadmieru uspokojil naše očakávania. Všetky prednášky, diskusie, ale aj bežná komunikácia vo Švédsku mohla prebiehať v anglickom jazyku, lebo všetci ľudia tento jazyk ovládajú minimálne na konverzačnej úrovni.

Semináre, návštevy, diskusie a vôbec možnosť stretnúť sa s ľuďmi, ktorí patria medzi špičkových odborníkov vo svojom odbore doma aj v zahraničí, priniesli mnoho inšpirácií, poznatkov a sú veľkým prínosom pre všetky učiteľky, ktoré sa odbornej stáže zúčastnili. Všetky naše poznatky sa budeme snažiť priblížiť širšej pedagogickej verejnosti a využívať aj prakticky v našej každodennej práci s deťmi predškolského veku v materských školách na Slovensku.

Fotografie z odbornej stáže Štokholm

Odborná stáž - Belgicko

Eva Bittová, Materská škola Kechnec

Materské školy v Belgicku

Materské školy (preprimary schools) sú súčasťou základnej školy pre primárne vzdelávanie, t.z. že dieťa je v jednej škole (budove) od 2,5 roka do 12 rokov života. Tým sa odbúrava počítačový stres detí zo ZŠ, pretože škola nie je pre dieťa nič nové a nepoznané. Niektoré priestory sú spoločné pre školákov aj škôlkarov ako napr. školský dvor, spoločná jedáleň a hygienické zariadenia. Riaditeľa a vedenie školy majú spoločné. Triedy sú rozdelené podľa vekových skupín ako na Slovensku, ale počet detí je vyšší – aj 28 až 30 detí v jednej triede. Učiteľka v triede má v prípade potreby pomocnú učiteľku. Priestory tried sú premyslene rozdelené do hracích (pracovných) centier, kde deti presne poznajú obsah a náplň činností, aktivít a hier. História pracovných kútikov je v Belgicku dlhšia ako 30 rokov. Učiteľka v triede ich mení podľa témy a náplne činností, ktoré jej zodpovedajú. Súčasťou každej triedy je aj hodnotiacia tabuľa s menami detí a so zoznamom činností, veľká nádoba s vodou, pieskom a prípadne aj s hlinou, samozrejmosťou je kútik na varenie jednoduchých jedál, množstvo pomôcok, ktoré sú potrebné pre aktivity detí, živé zvieratko, bylinky v kvetináčoch, či zákutie kde sa dá schovať. Neodmysliteľnou súčasťou triedy je aj oddelenie na vlastnoručné vyrábanie predmetov a hračiek s ozajstným pracovným náradím. V každej triede majú aj svojho maskota (plyšovú hračku), za ktorého má každý deň zodpovednosť zvolené dieťa a na konci dňa ho dáva spať na určené miesto. Na telesnú výchovu je v MŠ špecializovaný učiteľ, ktorý si berie deti z jednotlivých tried na cvičenie do telocvične každý deň v určenom čase a potom ich znova privedie triednej učiteľke.

V Belgicku sú deti vedené k samostatnému rozvoju (development), aby na základe praktických skúseností, činností, aktivít a pokusov hľadali riešenia problémov a situácií. **Dieťa sa sluchom, zrakom, hmatom učí, chápe vzájomné vzťahy, názorne vidí výsledok svojho experimentu či činnosti a na základe toho získava vedomosti, ktoré nezabúda, pretože ich samo zažilo pri učení.** Učiteľky v deťoch podporujú a uplatňujú **3 stupne učenia: 1. Vidieť, 2. Skúsiť, 3. Vysvetliť a nájsť riešenie javu, faktu, problému (deep level of learning).**

Flámske predprimárne vzdelávanie

Vzdelávanie v materských školách - sa riadi rovnakými cieľmi. Ciele sa týkajú sa vedomostí, chápania, zručností a postojov. Škola sa musí usilovať o dosiahnutie všetkých cieľov u každého dieťaťa, pretože to sledujú vzdelávacie orgány.

Ciele sú formulované pre päť oblastí vzdelávania: telesná výchova: motorika, zdravie a bezpečný životný štýl, sebauvedomenie a sociálna integrácia; výtvarná výchova: výtvarné umenie, hudba, dráma, tanec, médiá a postoje; jazyk – flámsky (Dutch): počúvanie, hovorenie, čítanie, písanie, lingvistika; skúmanie sveta: príroda, technika, ľudstvo, spoločnosť,

čas a priestor;

začiatky matematiky: čísla, meranie a priestor (oboznámenie sa s geometriou).

Denný režim v materskej škole

Denný režim v materskej škole má svoje pevné pravidlá. Ráno (8.30 h) sa vždy začína tzv. ranným rituálom, deti spoločne začínajú deň v kruhu pesničkou a zvolia si spomedzi seba vedúceho triedy, ktorý pomáha pani učiteľke celý deň. V cirkevných školách potom chvíľu venujú modlitbe. Učiteľka deti oboznámi s témou, ktorej sa práve venujú (ak deti baví a zaujíma, trvá aj 2 týždne) a rozdeľuje ich do skupiniek podľa činnosti zvyčajne tak, že jedno dieťa si vyberie určený počet spoluhráčov na celý deň. Na krk si zavesia zvolený symbol skupiny (farebná korálka, kartička so symbolom aktivity a pod.), učiteľka im prideli úlohy, ktoré plnia v jednotlivých hracích oddeleniach. Deti vykonávajú tieto činnosti približne 25 min., potom sa určený signál vzájomne vymenia. Pred desiatou si zase spolu sadnú a vyhodnotia svoje napr. výtvarné práce, alebo výrobky, ktoré ukážu ostatným deťom. Desiatujú vonku na školskom dvore, kde sa môžu aj zahrať. Potom sa vrátia dnu a pokračujú v hrách v oddeleniach až do obeda, ktorý je v spoločnej jedálni. Po obede pokračujú zase v činnostiach, ktoré v závere dňa vyhodnocujú a na hodnotiacu tabuľu s menami detí a s činnosťami dňa zvolenými symbolmi vyjadrujú pri svojom mene svoj pocit z činností dňa, napr. – usmiateou či smutnou tvárou. Potom uloží vedúce dieťa maskota triedy spať a deti odchádzajú k bráne školy, kde ich už čakajú všetci rodičia.

Pedagogické poradenstvo

Pedagogickí poradcovia boli pre nás úplne novou profesiou, s ktorou sme sa v našej pedagogickej praxi ešte nestretli. V Belgicku je to poradná a pomocná služba, inštitúcia pre edukáciu, pre školy, riaditeľov škôl a pedagogických zamestnancov. Cieľom ich práce je rozvíjanie kvality belgického školstva a vzdelávania. V minulosti boli súčasťou inšpekcie a až neskôr sa oddelili ako samostatný poradný a pomocný orgán. Inšpekcia ako externá kontrolná inštitúcia má v Belgicku veľmi silnú pozíciu a v prípade školy, ktorá nespĺňa požadované kritériá, má právomoc ju aj zrušiť.

Základom efektivity práce a kvality školy je dobrá spolupráca a vzájomná dôvera školy a pedagogického poradcu. Jednotliví pracovníci majú na starosť určený počet primárnych, sekundárnych a špeciálnych škôl. V prípade potreby ich navštevujú a riešia vzniknuté problémy. Pedagogickí poradcovia pre sekundárne vzdelávanie sa delia na školských poradcov (school advisors) a predmetových poradcov (subjects advisors). Naším sprievodcom bol celý týždeň **Wim Peeters** (total support and coaching of school organizations), ktorý je predmetový poradca pre učiteľov fyziky. Okrem poradenstva im poskytuje aj špeciálne vyvinuté učebné pomôcky na učenie a praktické predvádzanie fyzikálnych javov, aby učiteľom pomohol pri ich práci.

Úlohou pedagogických poradcov je poskytovať informácie, zavádzať nové nápady, inšpirovať ľudí, vysvetľovať veci, odkazovať na iných odborníkov. Pomáha jednotlivcom a skupinám plánovať, stanoviť ciele, začať akcie, ponúka im rady na cielenú a systematickú realizáciu svojich plánov, ponúka nástroje, metódy, podporu pri rozhodovaní, plánovaní, organizovaní podujatí. Ďalšou pedagogickou poradkyňou bola **Leen De Bie (Program Manager STEM)** z mesta Ghent, ktorá pracuje na experimentálnej MŠ. Okrem pedagogického poradenstva sa zaoberá aj učením detí v oblasti vedy, techniky, matematiky a zostrojovania vecí (Science Technics Engineering and Mathematics). V praxi tiež využíva tri stupne učenia (deep level of learning – see, try, explain). Množstvo svojich aktivít a experimentov s fotografiami popísala vo svojej knihe **Technology at a glance for toddlers**. Po preklade do slovenčiny by bola užitočnou pomôckou a inšpiráciou k novým aktivitám pre všetky učiteľky v MŠ.

THOMAS MORE KEMPEN

Táto univerzita pripravuje budúcich učiteľov a učiteľky na prácu s deťmi v predprimárnom, primárnom a sekundárnom vzdelávaní. V súčasnej dobe má 1 700 študentov a 7 pobočiek v celom Belgicku. Tieto odborné školy sú spolu integrované ako Catholic colleges (KHK). Ich kontrolným orgánom je Internacionálna inštitucionálna inšpekcia NVAO. Učiteľky pre predprimárne vzdelávanie absolvujú 3-ročné univerzitné štúdium. THOMAS MORE KEMPEN (TMK) je komplex niekoľkých budov, ktoré tvoria konvent, univerzita, knižnica a internátna škola pre deti. Škola vo Vorselaar má dlhoročnú tradíciu. V minulosti mníšky z konventu založili školu na vzdelávanie miestnych detí. Neskôr založili aj odbornú školu, ktorá pripravovala učiteľov do MŠ a ZŠ.

V súčasnosti má TMK – Campus Vorselaar 255

študentiek predprimárneho vzdelávania, 323 pre primárne vzdelávanie a 316 študentov pre sekundárne vzdelávanie. Všetky odbory sú bakalárske. Cieľom vzdelávania je najmä praktická príprava na prácu učiteľa. Školné na jeden školský rok je 600 €. Každý študent má aj svoje pracovné portfólio, ktoré obsahuje jeho výtvarné a technické práce. Veľkou výhodou je blízkosť materskej a základnej školy, ktoré študenti využívajú na pedagogickú prax (teacher's training). Študenti absolvujú súvislú pedagogickú prax v 1. ročníku týždeň, v 2. ročníku 2 týždne a v 3. ročníku je to už celý mesiac jún. Štúdium končia písomnou prácou, v ktorej si študenti vyberajú tému podľa toho, k čomu inklinujú.

Pán riaditeľ Jonas Vreys nás oboznámil s chodom školy, rozvrhom hodín, so štruktúrou a obsahom štúdiá. Vyučovacie predmety sú rozdelené do troch okruhov:

- 1. Všeobecné predmety**, napr. jazykové schopnosti
- 2. Pedagogické a didaktické predmety**

Veľká pozornosť je venovaná environmentálnemu vzdelávaniu, vedeckému a technickému vzdelávaniu, orientácii vo svete, kam patria: ochrana a starostlivosť o zdravie, varenie s deťmi, rozvoj zmyslov, príroda, dávanie vysvetlení (sú to napr. šitie, aktivity so zvieratami, prírodné aktivity a pod.) a konštrukčné a technické práce (napr. práca s drevom, elektriinou, výroba funkčných hračiek ...)

3. Špecializované vyučovacie predmety zamerané na rozvoj pohybových zručností, výtvarného umenia, dramatického umenia, rozvoj hudobných zručností (každý študent musí vedieť čítať notový záznam a hrať na zobcovej flaute). Študenti 1. ročníka sa učia všeobecne pohybový rozvoj na úrovni dospelého, ale vo vyšších ročníkoch sa už orientujú na schopnosť učiť deti pohybové schopnosti, tanec a telesné cvičenie.

Moderné vzdelávanie v interaktívnom digitálnom prostredí pre všetkých pedagogických a odborných zamestnancov v školách a v školských zariadeniach SR

ZAPOJTE SA AJ VY DO VZDELÁVACÍCH AKTIVÍT REALIZOVANÝCH V NOVÝCH UČEBNIACH KONTINUÁLNEHO VZDELÁVANIA – staňte sa s nami úspešní!

KDE?

V 260 učebniach kontinuálneho vzdelávania.

ČO?

Vzdelávať sa v učebniach kontinuálneho vzdelávania môžete v rámci programov kontinuálneho vzdelávania projektu PKR.

AKO?

V učebniach kontinuálneho vzdelávania vám budú poskytnutí kvalitní lektori, notebook pre každého účastníka vzdelávania, dátový projektor a wifi pripojenie na internet.

KTO?

Učebne kontinuálneho vzdelávania môžu využívať pedagogickí a odborní zamestnanci ako účastníci kontinuálneho vzdelávania poskytovaného MPC v rámci projektu PKR

KEDY?

Ak sa zapojíte do Vami vybraného akreditovaného programu kontinuálneho vzdelávania projektu PKR.

PREČO?

- ✓ Aby ste si zvýšili svoje kariérne a profesijné kompetencie potrebné pre Vašu pedagogickú a odbornú prax
- ✓ Aby ste sa stali členom dvadsaťjeden tisícovej sociálnej komunity absolventov vzdelávacích programov projektu PKR
 - ✓ Aby ste mohli zdieľať nové edukačné informácie so širokou odbornou pedagogickou komunitou
- ✓ Aby ste sa stali konkurencie schopným odborníkom v edukačnej oblasti pre potreby nových požiadaviek trhu práce.
- ✓ Aby vás vaše poslanie učiteľa napĺňalo a posilňovalo vašu odbornú a ľudskú prospešnosť pre každého vášho žiaka.

Moderné vzdelávanie pre vedomostnú spoločnosť / Projekt je spolufinancovaný zo zdrojov EÚ

NA CESTE K ÚSPECHU S NÁRODNÝM PROJEKTOM PROFESIJNÝ A KARIÉROVÝ RAST PEDAGOGICKÝCH ZAMESTNANCOV

Anna Surová Čulíková, Metodicko-pedagogické centrum, projektová kancelária PKR, Bratislava

Anotácia: Príspevok je venovaný stručnému predstaveniu národného projektu „Profesijný a kariérový rast pedagogických zamestnancov. Okrem základných informácií o projekte sú v ňom prezentované jednotlivé aktivity. V samostatných častiach v rámci časopisu sú informácie ohľadom vzdelávania (blok 1) a možnosti zapojenia sa do projektu aj v rámci pozície „odborný poradca vo vzdelávaní“ (blok 2).

Kľúčové slová: kontinuálne vzdelávanie, pedagogický zamestnanec, odborný zamestnanec, profesionalita učiteľov

Kvalitné vzdelanie je jedným zo základných pilierov prosperujúcej spoločnosti. Je súčasťou základných hodnôt kultúrneho človeka. Najvyspelejšie krajiny sa pýšia vysokou kvalitou celoživotného vzdelávania, ktoré je prispôbené aktuálnym požiadavkám doby. Súčasná doba odzrkadľuje globálnu krízu v kríze vzdelania a vzdelávania. Dopyt pracovného trhu nie vždy odráža ponuku vzdelávacích inštitúcií. Celospoločenské diskusie na tému kvality vzdelávania pre potreby trhu práce sa vo viacerých oblastiach zhodujú. Všetci vieme, že prosperita krajiny je v rukách vzdelaného a odborne spôsobilého občana, ktorý sa vie uplatniť na trhu práce a disponuje kvalifikovanými kľúčovými kompetenciami nevyhnutnými pre to-ktoré zamestnanie. Uvedomujeme si, že dosiahnutie efektivity práce každého z nás je v dosiahnutí rovnováhy medzi aktuálnou potrebou pracovného trhu a kvalitným celoživotným vzdelávaním celej populácie našej spoločnosti. Privilegovanou časťou v celom systéme vzdelávania by mala byť mladá generácia a pedagogická obec. Učitelia patria medzi nositeľov vedomostí a hodnôt a zároveň majú svoju mieru zodpovednosti za vzdelávanie žiakov. Kvalita vzdelania žiakov do určitej miery súvisí s celoživotným vzdelávaním učiteľov, lebo iba erudovaný učiteľ dokáže prispôbiť kvalitu vzdelávania žiakov rýchlemu tempu informačných zdrojov a meniacim sa podmienkam trhu práce. K rozvoju profesionality našich učiteľov prispieva aj realizácia národného projektu Profesijný a kariérový rast pedagogických zamestnancov, ktorý svojimi aktivitami podporuje naplnenie zákona NR SR č. 317/2009 Z. z. o pedagogických a odborných zamestnancoch a o zmene a doplnení niektorých zákonov **v znení neskorších predpisov (ďalej zákon)**. Snahou MPC je v rámci národného projektu uspokojiť vzdelávacie potreby pedagogických a odborných zamestnancov regionálneho školstva tak, aby všetci absolventi vzdelávacích programov kontinuálneho vzdelávania úspešným absolvovaním vzdelávacích aktivít odborne rástli. Len učiteľ s vysoko kvalifikovanými odbornými kompetenciami a osobnostnými kvalitami môže prispieť k zvýšeniu a zefektívneniu kvality vzdelávania mladej generácie. Preto si každý jeden učiteľ, ktorý si inovuje svoje pro-

fesijnálne kompetencie v rámci kontinuálneho vzdelávania v prospech zvýšenia kvality vzdelávania žiakov, zaslúži našu veľkú pozornosť.

Činnosť Metodicko-pedagogického centra je zameraná na výkon metodologickej činnosti a na ďalšie vzdelávanie pedagogických, odborných a nepedagogických zamestnancov regionálneho školstva. Realizuje vzdelávanie pre školy a školské zariadenia v Slovenskej republike (bez ohľadu na zriaďovateľa). MPC realizuje niekoľko národných projektov, medzi ktoré sa radí aj národný projekt Profesijný a kariérový rast pedagogických zamestnancov. Svojím rozsahom a pôsobnosťou sa radí medzi najväčšie národné projekty realizované v rezorte školstva SR.

Základné informácie o národnom projekte Profesijný a kariérový rast pedagogických zamestnancov

Národný projekt Profesijný a kariérový rast pedagogických zamestnancov (ďalej PKR) vznikol v operačnom programe Vzdelávanie, prioritných osiach 2 Ďalšie vzdelávanie ako nástroj rozvoja ľudských zdrojov (opatrenie 2.1 Podpora ďalšieho vzdelávania) a 4 Moderné vzdelávanie pre vedomostnú spoločnosť pre Bratislavský kraj (opatrenie 4.2 Zvyšovanie konkurencieschopnosti Bratislavského kraja prostredníctvom rozvoja terciálneho a ďalšieho vzdelávania). Jeho prijímateľom je Metodicko-pedagogické centrum, Ševčenkova 11, 851 05 Bratislava a je realizovaný na celom území Slovenskej republiky. Národný projekt začal v októbri 2009, plánované ukončenie je v decembri 2014.

Cieľom projektu je vytvoriť efektívny systém **ďalšieho vzdelávania pedagogických zamestnancov** a odborných zamestnancov škôl a školských zariadení s dôrazom na rozvoj kľúčových kompetencií. Medzi cieľové skupiny projektu PKR patria pedagogickí zamestnanci na všetkých stupňoch a typoch škôl, školských zariadeniach a odborní zamestnanci škôl a školských zariadení. **Význam realizácie národného projektu s podporou EÚ – pridaná hodnota vzdelávania pedagogických a odborných zamestnancov**

- Rozvoj ľudských zdrojov v školstve: modernizácia vzdelávacieho procesu v školách s podporou mo-

derných digitálnych technológií a nových edukačných stratégií.

- Zvyšovanie profesionality učiteľského povolania
- Uspokojenie vzdelávacích potrieb zamestnancov rezortu školstva – ich výberu a dopytu po vzdelávacích podujatiach s možnosťou zvyšovania osobného kariérneho rastu aj prostredníctvom IKT
- Technologická a materiálna podpora edukačného prostredia v školách – vytvorenie 260 učební IKT, vzdelávacieho portálu a sprístupnenie nových učebných zdrojov aj v elektronickej forme.
- Vytváranie kvalitného edukačného prostredia s digitálnou podporou, s cieľom zvýšiť a skvalitniť kompetencie pedagogických a odborných zamestnancov a tým podporiť vedomostnú úroveň žiakov regionálneho školstva (v súlade so závermi PISA a iných hodnotení kvality vzdelávania v SR).

Hlavné aktivity národného projektu PKR

Aktivita 1.1, ktorej názov je „Tvorba, inovácia a implementácia profesijných štandardov a nástrojov hodnotenia rozvoja profesijných kompetencií pre kategórie, kariérové stupne a kariérové pozície pedagogických a odborných zamestnancov škôl a školských zariadení vrátane“, prináša tvorbu profesijných štandardov tak, ako ich pomenúva zákon. Medzi základné výstupy aktivity patria: Metodika tvorby profesijných štandardov a nástrojov overovania profesijných kompetencií, Katalóg profesijných štandardov pre kategórie a kariérové pozície pedagogických zamestnancov a odborných zamestnancov, Evalvačná správa z pilotného overovania, nástroje overovania profesijných kompetencií. V rámci aktivity sa plánuje uskutočniť 8 konferencií a 8 seminárov, z toho už boli niektoré zrealizované.

V aktivite 2.1 sa skrýva obsah súvisiaci s názvom „Analýza vzdelávacích potrieb jednotlivých cieľových skupín pedagogických a odborných zamestnancov škôl a školských zariadení“. Od počiatku realizácie projektu sa každoročne realizujú prieskumy vzdelávacích potrieb, na ktoré nadväzuje aktivita 2.2 (Tvorba vzdelávacích programov). Medzi výstupy aktivity patria Metodika analýzy vzdelávacích potrieb (spracovaná v roku 2010), Metodika prieskumu analýzy vzdelávacích po-

trieb (spracovaná v roku 2013 – určená pre dodávateľa prieskumu), Štúdie vzdelávacích potrieb pedagogických zamestnancov a odborných zamestnancov škôl a školských zariadení (doteraz boli spracované 3).

Aktivita 2.2 je nazvaná „Tvorba a akreditácia programov kontinuálneho vzdelávania pedagogických a odborných zamestnancov podľa systému akreditácie v súlade s profesijnými štandardami pre všetky kategórie pedagogických a odborných zamestnancov, vrátane systému ich evalvácie“. Okrem príručky na tvorbu programov kontinuálneho vzdelávania je jej základným výstupom 625 vzdelávacích programov, pri tvorbe ktorých sa blížíme k finále.

V aktivite 3.1, ktorej názov je „Tvorba učebných zdrojov, metodík a odborných publikácií, vrátane digitálnej formy, pre kontinuálne vzdelávanie pedagogických a odborných zamestnancov **škôl a školských zariadení**“, je hlavnou náplňou vytvoriť učebné zdroje a materiály k akreditovaným vzdelávacím programom. Táto aktivita sa postupne realizuje, podľa toho, kedy sú jednotlivé vzdelávacie programy akreditované a časových možností autorov na tvorbu učebného zdroja.

Nosnou aktivitou projektu PKR je aktivita 3.2, za ktorú hovorí samotný názov „Vzdelávacie aktivity zamerané na rozvíjanie kľúčových kompetencií pedagogických a odborných zamestnancov a stratégií výchovy a vzdelávania v školách a školských zariadeniach“. Plánované merné ukazovatele (18 000 absolventov za kraje cieľa K a 2 000 absolventov za BSK v rámci cieľa RKZ) sme dosiahli a ďalšími vzdelávaniami len prinášame vyššiu pridanú hodnotu školám a školským zariadeniam.

V posledných dvoch aktivitách zameraných na vzdelávací portál (aktivita 4.1 „Tvorba a správa interaktívneho vzdelávacieho portálu na podporu kontinuálneho vzdelávania v oblastiach profesijných kompetencií pedagogických a odborných zamestnancov **škôl a školských zariadení a na realizáciu programov**“) a zariadenie odborných aktivít (aktivita 4.2 „Zariadenie a vybavenie na odborné aktivity pedagogických a odborných zamestnancov“) sa niektoré výstupy už zrealizovali a iné práve prebiehajú. Aktivita 4.2 už bola podľa harmonogramu projektu PKR ukončená.

Summary: The article briefly introduces the national project „Professional and career growth of pedagogical staff“. Besides basic information about the project, particular activities are presented. There is information in the separate parts of the magazine, concerning education (block 1) and opportunity to join the project on the position of a „professional adviser for education“ (block 2).

TVORBA, INOVÁCIA A IMPLEMENTÁCIA PROFESIJNÝCH ŠTANDARDOV A NÁSTROJOV HODNOTENIA ROZVOJA PROFESIJNÝCH KOMPETENCIÍ AKTUALITY Z REALIZÁCIE AKTIVITY NÁRODNÉHO PROJEKTU PKR

Mária Šnidllová, Metodicko-pedagogické centrum, detašované pracovisko Žilina
Eva Vincejová, Metodicko-pedagogické centrum, detašované pracovisko Košice

Zmyslom odbornej aktivity 1.1 je vytvoriť, resp. inovovať a implementovať profesijné štandardy ako jeden so základných nástrojov budovania kvality škôl a školských zariadení.

Profesijné štandardy sú zakotvené v legislatíve (zákon č. 317/2009 Z. z.). Profesijný štandard pedagogického a odborného zamestnanca:

- vymedzuje nevyhnutné a dosiahnuteľné profesij-

né kompetencie ako predpoklad štandardného, t.j. kvalitného výkonu profesie,

- je nástrojom udržiavania a zvyšovania kvality výkonu v profesii, umožňuje jej poznanie a ocenenie,
- je pilierom gradácie profesionality pedagogického a odborného zamestnanca,
- vychádza z neho profil absolventa vysokej školy,
- je základom profesijného rastu pedagogických

- a odborných zamestnancov
- je východiskom pre tvorbu systémov hodnotenia a z nich vyplývajúcich plánov profesijného rozvoja pedagogických a odborných zamestnancov
- je východiskom pre tvorbu programov kontinuálneho vzdelávania založených na budovaní a rozvoji profesijných kompetencií pedagogických a odborných zamestnancov

Odborná aktivita 1.1 nadväzuje na pilotné profesijné štandardy. Jej realizácia je rozpracovaná do piatich podaktivít:

1. **Spracovanie Metodiky tvorby profesijných štandardov a nástrojov hodnotenia rozvoja profesijných kompetencií**

Prvou fázou je spracovanie Metodiky tvorby profesijných štandardov a nástrojov hodnotenia rozvoja profesijných kompetencií pedagogických a odborných zamestnancov. Je to základný teoretický materiál celej aktivity, preto sa jej spracovaniu venuje mimoriadna pozornosť. Metodiku vytvára skupina expertov na základe skúseností z deduktívneho modelu tvorby profesijných štandardov a jeho prijatia verejnosťou (úloha MŠ SR, 2005).

V súčasnosti sa pracuje na tvorbe projektu pilotného overovania profesijných štandardov vo vybraných školách a školských zariadeniach.

2. **Tvorba a inovácia profesijných štandardov**

Profesijné kompetencie sú podstatou navrhovaných profesijných štandardov. V súboroch kompetencií sú zachytené systémové zmeny výchovy a vzdelávania, ktoré sú podrobnejšie rozpracované do vedomostí, zručností a postojov pedagogických a odborných zamestnancov (ďalej len PZ a OZ). Sú východiskom pre tvorbu indikátorov tzn. preukázateľných prejavov profesijných kompetencií v praxi.

Kompetencie v profesijnom štandarde sú začlenené do troch dimenzií:

- Dimenzia Dieťa/Žiak: obsahuje profesijné kompetencie orientované na poznanie žiaka, s ktorým PZ a OZ pracuje – na jeho osobnostné charakteristiky a podmienky rozvoja.
- Dimenzia Edukačný proces / Proces odbornej starostlivosti, poradenstva, prevencie: obsahuje profesijné kompetencie zamerané na procesy smerujúce k rozvoju žiaka.
- Dimenzia Pedagogický zamestnanec / odborný zamestnanec: obsahuje kompetencie zamerané na rozvoj jedinca ako predstaviteľa profesie a súčasne zamestnanca školy (školského zariadenia).

Na tvorbe profesijných štandardov sa podieľajú experti – vynikajúci odborníci z praxe, MPC, VŠ a priamo riadených organizácií MŠVVaŠ SR (VÚDPaP).

V súčasnosti je spracovaných 36 profesijných štandardov pre kategórie, podkategórie PZ a OZ, ako aj pre PZ a OZ špecialistov a vedúcich pedagogických a odborných zamestnancov. Na každý profesijný štandard budú vypracované 2 nezávislé odborné posudky.

3. **Pilotné overovanie profesijných štandardov**

Cieľom tejto podaktivity je overenie vzniknutých profesijných štandardov v praxi. Pilotné overovanie sa uskutoční v 8 pilotných školách/školských zariadeniach v priebehu roku 2013. Regionálne budú zastúpené všetky kraje SR a Bratislava.

Využitie profesijných štandardov vyplýva z ich funkcií:

- **Rozvojová** – profesijný štandard umožňuje poskytnúť PZ a OZ nástroj na sebareflexiu vlastnej pedagogickej a odbornej činnosti a jej rozvoj, ktoré môžu byť premietnuté do plánu osobného rozvoja a plánu kontinuálneho vzdelávania školy, ŠZ.
- **Regulačná** – podľa profesijného štandardu budú poskytovatelia kontinuálneho vzdelávania povinní vypracovať vzdelávacie programy.
- **Motivačná** – zrozumiteľnosť a dosiahnuteľnosť profesijného štandardu má motivačný účinok pre pedagogického a odborného zamestnanca, aby mohol „modelovať“ svoju profesijnú cestu.
- **Gradačná** – profesijný štandard slúži na overenie profesijných kompetencií PZ a OZ na jednotlivých kariérnych stupňoch (tzn. pri prvej a druhej atestácii, resp. ukončovaní jednotlivých druhov vzdelávania). Súbor indikátorov – preukázateľných prejavov úrovne profesijných kompetencií predstavuje výstupné požiadavky, ktoré sa od adepta atestácie očakávajú. To však bude vyžadovať aj nové a moderné metódy hodnotenia a prezentovania „dôkazov“ o dosiahnutí úrovne kompetencií (napr. portfólio pedagogického a odborného zamestnanca).
- **Ochranná** – profesijný štandard jasne pomenúva tie činnosti, za ktoré je PZ a OZ ako profesionál v škole a školskom zariadení zodpovedný a chráni ho pred narastajúcim tlakom, zvyšujúcim sa rozsahom požiadaviek od neškolských subjektov a ktoré ho robia zodpovedným aj za nepedagogické činnosti.

Pilotné overovanie je potrebné na to, aby bolo možné prakticky overiť využiteľnosť profesijných štandardov v bežnej praxi škôl a školských zariadení.

V každej pilotnej škole, školskom zariadení vznikne skupina overovateľov (interných zamestnancov), ktorých úlohou bude posúdiť využiteľnosť nástrojov a profesijných štandardov. Dohľad a odborné poradenstvo pri overovaní profesijných štandardov a súboru nástrojov budú zabezpečovať „supervízori evalvácie“ profesijných štandardov. Budú to najmä členovia expertných skupín na prípravu profesijných štandardov a riaditelia alebo nimi poverení pedagogickí / odborní zamestnanci pilotných škôl, školských zariadení. Z každého pilotného overovania bude vypracované evalvačná správa, ktorá bude slúžiť aj ako podnet na dopracovanie štandardov a nástrojov hodnotenia.

4. **Tvorba nástrojov hodnotenia rozvoja profesijných kompetencií**

V tejto podaktivite budú spracované nástroje na overovanie profesijných kompetencií pedagogických a odborných zamestnancov, ktorých potreba bude špecifikovaná v procese pilotného overovania profesijných štandardov. Pomocou nich bude možné overovať

úroveň profesijných kompetencií u konkrétnych pedagogických a odborných zamestnancov v školách a školských zariadeniach. Majú slúžiť ako:

- nástroj sebahodnotenia pedagogických a odborných zamestnancov,
- nástroj na tvorbu systému rozvoja PZ a OZ v školách a školských zariadeniach.

5. **Odborné konferencie a odborné semináre**

Cieľom tejto podaktivity je informovanie o profesijných štandardoch – o ich funkciách, obsahu, procese overo-

vania a využiti v praxi škôl s školských zariadení.

Výsledky tvorby a pilotného overovania profesijných štandardov budú prezentované na 8 regionálnych konferenciách a 8 odborných seminároch. Konferencie budú určené pre širokú pedagogickú a odbornú verejnosť. Odborné semináre budú viesť lektori – experti, členovia expertných skupín na tvorbu profesijných štandardov, riaditelia pilotných škôl, supervízori a pod. Z konferencií bude vydaný zborník v počte 4 000 ks.

Plánované ukončenie júl 2014.

ANALÝZA VZDELÁVACÍCH POTRIEB PEDAGOGICKÝCH A ODBORNÝCH ZAMESTNANCOV ŠKÔL A ŠKOLSKÝCH ZARIADENÍ AKTUALITY Z REALIZÁCIE AKTIVITY NÁRODNÉHO PROJEKTU PKR

Marián Valent, Metodicko-pedagogické centrum, regionálne pracovisko Banská Bystrica

Aktivita 2.1 je určená na identifikáciu a analýzu vzdelávacích potrieb pedagogických zamestnancov a odborných zamestnancov škôl a školských zariadení. Medzi výstupy aktivity patria metodika analýzy vzdelávacích potrieb a metodika prieskumu analýzy vzdelávacích potrieb. Ďalšími výstupmi, ktoré majú priamu súvislosť s aktivitou 2.2 sú 4 štúdie vzdelávacích potrieb pedagogických zamestnancov a odborných zamestnancov (za roky 2010, 2011, 2012 a 2013). Súčasťou týchto výstupov sú vyhodnotenia dotazníkov od absolventov vzdelávania, tzv. evalvačné správy z realizovaných vzdelávacích programov, najmä časť reflektujúca ďalšie vzdelávacie potreby pedagogických zamestnancov a odborných zamestnancov.

Analýza vzdelávacích potrieb v cieľových skupinách projektu sa realizuje a bude aj naďalej realizovať prevažne dotazníkovou metódou v tlačenej alebo v elektronickej verzii dotazníka.

Okrem dotazníkového zisťovania vzdelávacích potrieb sú využívané i ďalšie metódy: rozhovor a pozorovanie realizované priamo v školách a školských zariadeniach, príp. na spoločných stretnutiach s pedagogickými zamestnancami a odbornými zamestnancami. Ich výsledky skôr slúžia na prácu samotných učiteľov pre kontinuálne vzdelávanie a externých lektorov pri skvalitňovaní edukačného procesu v akreditovaných vzdelávacích programoch. Spätné väzby získavané týmto spôsobom sa tak stávajú prostriedkom na zvyšovanie kvality nami ponúkaných vzdelávaní. Samozrejme záleží od jednotlivcov – lektorov a učiteľov, ako ktorý pristupuje nielen k získavaniu spätnej väzby, ale aj jej prijatiu a zapracovaniu do ďalšieho vzdelávania.

Štyri štúdie analýzy vzdelávacích potrieb budú (za roky 2010 - 2012 sú už tieto štúdie spracované) obsahovať výstupy z analýzy, závery a odporúčania pre tvorbu vzdelávacích programov kontinuálneho vzdelávania PZ a OZ zamestnancov škôl a školských zariadení.

Prieskum vzdelávacích potrieb – rok 2010

V roku 2010 prebehli dve zisťovania vzdelávacích

potrieb. Prvé realizované v období mája 2010 bolo orientované na zistenie a analýzu vzdelávacích potrieb pedagogických zamestnancov. Druhé realizované v októbri 2010 bolo zamerané na zistenie a analýzu vzdelávacích potrieb odborných zamestnancov.

Výsledky prieskumu vzdelávacích potrieb pedagogických zamestnancov (Marián Valent)

Prieskum vzdelávacích potrieb pedagogických zamestnancov bol realizovaný elektronickou formou. Elektronický dotazník vyplnilo spolu 1 365 respondentov.

Respondenti sa v dimenzii „Žiak“ najviac potrebujú vzdelávať v rozvoji sebareflexie a sebahodnotenia žiakov, identifikovaní učebných štýlov žiaka a jeho individuálnych edukačných potrieb a identifikovaní a riešení sociálno-patologických javov u žiaka.

V dimenzii „Edukačný proces“ respondenti označovali zručnosti, ktoré smerujú k plánovaniu, riadeniu a vyhodnocovaniu edukačného procesu, za najpotrebnejšiu zručnosť pedagogickí zamestnanci označili tvorbu podmienok pre priaznivú klímu v triede. Nemenej dôležitou je oblasť tvorby individuálnych výchovno-vzdelávacích plánov pre žiakov so špeciálnymi výchovno-vzdelávacími potrebami.

V dimenzii „Sebarozvoj pedagogického zamestnancu“ ako najpotrebnejšia zručnosť bola označená – využívanie IKT vo svojej práci a v profesijnom rozvoji. Na ďalších miestach sa umiestnili používanie cudzieho jazyka, hodnotenie vlastnej pedagogickej činnosti.

Výsledky prieskumu vzdelávacích potrieb u odborných zamestnancov (Róbert Sabo, Ľubomír Tichý)

Oslovených bolo 1 454 odborných zamestnancov na celom území Slovenska pracujúcich na školách, školských zariadeniach a špeciálnych výchovných zariadeniach. Na dotazník odpovedalo 734 respondentov.

Výsledky pre kategóriu psychológ, školský psychológ – Najviac respondentov vyjadrilo potrebu vzdelávať sa v oblastiach: diagnostika porúch správania, tréning riešenia konfliktov, rodinná terapia, zvládanie konfliktov

a záťažových situácií, reedukačné metódy, prevencia násilia a šikanovania.

Výsledky pre kategórie špeciálny pedagóg, školský špeciálny pedagóg, terénny špeciálny pedagóg, školský logopéd – Najviac respondentov vyjadrilo potrebu vzdelávať sa v oblastiach: analýza a hodnotenie písomného prejavu, čítanie a matematické výkony žiakov so špeciálnymi výchovno-vzdelávacími potrebami, odborné poradenstvo pre deti, rodičov i pedagógov, špeciálnopedagogická reedukácia, kompenzácia a korekcia podľa jednotlivých druhov postihnutí, prevencia násilia a šikanovania.

Výsledky pre kategóriu sociálny pedagóg – Najviac respondentov vyjadrilo potrebu vzdelávať sa v oblastiach: metódy sociálno-pedagogickej diagnostiky, poradenská práca s klientom (v odpore, agresívnym klientom, manipulatívny klientom, závislým klientom, mlčanlivým klientom, depresívnym klientom), socioterapia, metódy práce so skupinou v prevencii sociálno-patologických javov.

Výsledky pre kategóriu liečebný pedagóg – Najviac respondentov vyjadrilo potrebu vzdelávať sa v oblastiach: liečebnopedagogická diagnostika, vedenie skupiny a skupinová dynamika, včasná intervencia a terapia hrou, podpora pri vytváraní inkluzívneho prostredia.

Prieskum vzdelávacích potrieb – rok 2011

V roku 2011 bolo zrealizovaných niekoľko zisťovaní vzdelávacích potrieb, už cielenejšie zamerané na vybrané skupiny pedagogických zamestnancov.

Výsledky prieskumu vzdelávacích potrieb u učiteľov odborných predmetov a majstrov odborného výcviku (Jitka Almášiová)

Dotazník vyplnilo 318 respondentov z kategórií pedagogických zamestnancov: *učiteľ odborných predmetov a majster odbornej výchovy*.

Najviac učiteľov odborných predmetov vyjadrilo potrebu vzdelávať sa v oblastiach:

- v dimenzii žiak – rozvoj sebareflexie a sebahodnotenie žiaka, využívanie stratégií a metód personálneho rozvoja žiaka a rozvoj hodnotiaceho myslenia žiaka,
- v oblasti výchovno-vzdelávací proces – vytváranie podmienok pre priaznivú klímu v triede, využívanie interdisciplinárnych väzieb medzi predmetmi (odborní, ...), realizácia edukačného procesu,
- v oblasti sebarozvoja – využívanie IKT vo svojej práci a v profesijnom rozvoji, využívanie cudzieho jazyka vo svojej práci a v profesijnom rozvoji.

Najviac majstrov odbornej výchovy vyjadrilo potrebu vzdelávať sa v oblastiach:

- v dimenzii žiak – identifikácia a riešenie sociálno-patologických javov u žiaka, identifikácia učebného štýlu žiaka a jeho individuálnych edukačných potrieb a rozvoj sebareflexie a sebahodnotenia žiaka,
- v oblasti výchovno-vzdelávací proces – vytváranie podmienok pre priaznivú klímu v triede, tvorba individuálneho výchovno-vzdelávacieho plánu

pre žiakov so špeciálnymi výchovno-vzdelávacími potrebami, využívanie interdisciplinárnych väzieb medzi predmetmi (odborní, ...),

- v oblasti sebarozvoja – využívanie IKT vo svojej práci a v profesijnom rozvoji, stanovenie si vlastného plánu osobného profesijného rastu.

Výsledky prieskumu vzdelávacích potrieb u učiteľov stredných škôl (Slávka Džačovská)

Dotazník spolu vyplnilo 447 respondentov. Zo získaných výsledkov prieskumu vzdelávacích potrieb vyplývajú požiadavky na VP, ktoré by sa mali orientovať na:

- rozvoj sebareflexie a sebahodnotenia žiakov,
- identifikovanie učebných štýlov žiaka a jeho individuálnych potrieb,
- tvorbu podmienok pre priaznivú klímu v triede,
- plánovanie a projektovanie edukačného procesu,
- využívanie IKT spolu s používaním cudzieho jazyka,
- nové metódy a formy práce spolu s hodnotením žiakov,
- tvorbu individuálneho študijného plánu pre žiakov so ŠVVP,
- tvorba učebných zdrojov,
- nové obsahy vo vyučovaných predmetoch,
- stratégie práce učiteľa a žiaka v edukačnom procese.

Výsledky prieskumu vzdelávacích potrieb u učiteľov školy s vyučovacím jazykom maďarským (Tünde Puntigán, Rózsa Skabela)

Vo vzťahu k výsledkom prieskumu navrhujeme ponúknuť vzdelávania aj v maďarskom jazyku a pri tvorbe programov sa zamerať najmä na tieto oblasti a kompetencie:

z oblasti „žiak“:

- Využívanie stratégií a metód personálneho rozvoja žiaka (rozvoj osobnosti žiaka).
- Rozvoj hodnotiaceho myslenia žiaka.
- Diagnostika individuálnych charakteristík žiaka .
- Identifikácia a riešenie sociálno-patologických javov u žiakov.

z oblasti „edukačný proces“:

- Využívanie interdisciplinárnych väzieb medzi predmetmi.
- Tvorba individuálneho výchovno-vzdelávacieho plánu pre žiakov so špeciálnymi výchovno-vzdelávacími potrebami.
- Spolupráca rodiny a školy.

z oblasti „sebarozvoj“:

- Využívanie IKT vo svojej práci a v profesijnom rozvoji.
- Hodnotenie vlastnej pedagogickej činnosti.

Výsledky prieskumu vzdelávacích potrieb u vedúcich vychovávateľov škôl a školských zariadení (Tatjana Volková)

Dotazník vyplnilo spolu 211 respondentov. Pre tvorcov vzdelávacích programov na základe zistených vzdelávacích potrieb odporúčame:

1. pripraviť vzdelávacie programy, resp. upraviť funkčné a inovačné funkčné VP pre vedúcich vychovávateľov

tak, aby umožnili rozvíjať kompetencie súvisiace s riadením:

- ovládať metodiku tvorby výchovného programu, výchovných plánov a výchovných osnov,
- vedieť prakticky aplikovať všeobecne záväzné právne predpisy pri tvorbe výchovného programu,
- schopnosť riadiť procesy realizácie výchovného programu školského zariadenia,
- schopnosť riadiť tvorbu výchovného programu školského zariadenia,
- schopnosť vytvoriť systém hodnotenia pracovného výkonu a odmeňovania pedagogických zamestnancov školského zariadenia,
- vedieť plánovať profesijný rast a sebarozvoj vychovávateľa.

2. úpravy (korekcie) a inovácie existujúcich vzdelávacích programov pre danú cieľovú skupinu so zameraním na rozvoj kompetencií v oblasti:

- počítačová gramotnosť – IKT, interaktívna tabuľa, MS Office, tvorba www stránok...,
- projektový manažment,
- ľudské práva,
- finančná gramotnosť,
- tvorba didaktických testov,
- prvá pomoc,
- cudzie jazyky.

3. vytvorenie ďalších vzdelávacích programov na sebarozvoj vedúceho vychovávateľa, ktoré umožnia rozvíjať tieto kompetencie:

- poznať a aplikovať v praxi nové trendy v pedagogi-

ke a didaktike voľného času,

- využívať nové aktivity, metódy a formy práce,
- osvojiť praktické skúsenosti,
- riešiť výchovné problémy a afektovo-konfliktné situácie agresívneho správania detí,
- plánovať a projektovať edukačný proces v rámci záujmovej činnosti,
- využívať praktické činnosti v rámci jednotlivých tematických oblastí výchovy.

Záver

Výsledky uvedených prieskumov sú využívané na tvorbu vzdelávacích programov a sú priamo previazané na aktivitu 2.2 Tvorba a akreditácia programov kontinuálneho vzdelávania PZ a OZ podľa systému akreditácie v súlade s profesijnými štandardami pre všetky kategórie PZ a OZ, vrátane systému ich evalvácie.

Keďže v rámci aktivity 2.1 pokračuje zisťovanie vzdelávacích potrieb, dovoľujeme si vás aj prostredníctvom tohto príspevku vyzvať na spoluprácu pri zisťovaní vašich vzdelávacích potrieb. Len váš záujem o spoluprácu pri identifikácii vzdelávacích potrieb umožní úspešnú realizáciu aktivity a presnejšie zacielenie nami vytváraných vzdelávacích programov. Takto vytvárané programy vzdelávania majú vyšší predpoklad byť pre vás a vašu školu zaujímavými a užitočnými. Zároveň sa môže stať ponuka vzdelávacích programov pre pedagogických a odborných zamestnancov v školách i v školských zariadeniach atraktívnejšia a aj žiadanejšia.

ZOZNAM BIBLIOGRAFICKÝCH ODKAZOV:

VALENT, M. et al. *Štúdiá vzdelávacích potrieb pedagogických zamestnancov škôl za rok 2010*. (interná elektronická verzia) Bratislava : MPC. 2010.

SABO, R., TICHÝ, Ľ. *Štúdiá vzdelávacích potrieb odborných zamestnancov škôl a školských zariadení za rok 2010*. (interná elektronická verzia) Bratislava : MPC. 2010.

VALENT, M. et al. *Štúdiá vzdelávacích potrieb pedagogických zamestnancov škôl za rok 2011*. (interná elektronická verzia) Bratislava : MPC. 2011.

TVORBA A AKREDITÁCIA PROGRAMOV KONTINUÁLNEHO VZDELÁVANIA PEDAGOGICKÝCH A ODBORNÝCH ZAMESTNANCOV AKTUALITY Z REALIZÁCIE AKTIVITY NÁRODNÉHO PROJEKTU PKR

Ľuboslava Ferčíková, Metodicko-pedagogické centrum, regionálne pracovisko Bratislava

Cieľom aktivity je vytvoriť programy kontinuálneho vzdelávania pedagogických a odborných zamestnancov. Príprava a tvorba programov vychádza z analýzy potrieb pedagogických a odborných zamestnancov škôl a školských zariadení. Autormi programov sú učitelia kontinuálneho vzdelávania. Niektoré programy sú tvorené v spolupráci s externými odborníkmi na danú problematiku, ktorí sú často aj garantmi týchto programov. Po vytvorení programu sa začína jeho príprava na akreditáciu. Najprv na MPC, kde odborní zamestnanci pre akreditáciu skontrolujú jeho súlad s vyhláškou, odstránia prípadné formálne nedostatky, sledujú súlad cieľov s obsahom a cieľovou skupinou. Po odoslaní programu na MŠVVaŠ ho čaká táto procedúra znova, kontrolujú ho zamestnanci MŠVVaŠ pre akreditáciu. Až

potom je predložený Akreditačnej rade.

Zoznam aj znenie akreditovaných vzdelávacích programov sa nachádza na našej webovej stránke www.mpc-edu.sk/vzdelavacia_cinnost/Ponuka_akreditovanych_vzdelavacich_programov/ Akreditované vzdelávacie programy v plnom znení.

Vytvorené programy pokrývajú všetky kategórie a podkategórie pedagogických a odborných zamestnancov. Okrem vyučovacích predmetov sú zamerané na prierezové témy, zvyšovanie kompetencie učiteľov vo využívaní IKT, v komunikácii so žiakmi i rodičmi, na využívanie inovatívnych metód vo vyučovaní, na národnostné školstvo i žiakov so špeciálnymi výchovno-vzdelávacími potrebami.

Zo 625 vzdelávacích programov, ktoré sa majú vy-

Tabuľka: Akreditované vzdelávacie programy

Druh vzdelávacieho programu	Rozsah vzdelávacieho programu (počet hodín)	Počet vzdelávacích programov
aktualizačné	20 – 60	251
prípravné atestačné pred prvou atestáciou	60	4
prípravné atestačné pred druhou atestáciou	60	1
inovačné	60 – 110	89
špecializačné	100 – 160	9
špecializačné inovačné	60	1
kvalifikačné	200 – 240	9
funkčné	200	1
funkčné inovačné	60	7
funkčné aktualizačné	60	3
	spolu	375

Vzdelávacie programy	Počet
Akreditované	375
Na MŠVVaŠ	99
Na MPC	32
V tvorbe	41
spolu	547

tvoriť, má byť internými tvorcami vytvorených 575, 50 vzdelávacích programov sa má realizovať na dodávku externými autorami. Ostáva ešte

vytvoriť 28. V týchto sa zameriavame na vzdelávacie programy pre odborných zamestnancov, pre učiteľov odborných predmetov, na programy pre vychovávateľov, učiteľov ZUŠ a pedagogických asistentov.

Prostredníctvom tejto aktivity vznikne široká ponuka programov kontinuálneho vzdelávania na zvyšovanie si profesijných kompetencií pedagogických zamestnancov vo všetkých kategóriách a podkategóriách a odborných zamestnancov, absolvovaním ktorých bude možné získavať kredity potrebné pre kariérovú rast.

TVORBA UČEBNÝCH ZDROJOV PRE KONTINUÁLNE VZDELÁVANIE PEDAGOGICKÝCH A ODBORNÝCH ZAMESTNANCOV AKTUALITY Z REALIZÁCIE AKTIVITY NÁRODNÉHO PROJEKTU PKR

Sylvia Laczová, Metodicko-pedagogické centrum, projektová kancelária PKR, Bratislava

Cieľom aktivity 3.1 je tvorba učebných zdrojov pre akreditované programy kontinuálneho vzdelávania. Zmyslom učebných zdrojov je sprostredkovanie vybraných poznatkov, skúseností a príkladov osvedčených postupov pre pedagogických zamestnancov a odborných zamestnancov škôl a školských zariadení v tlačenej alebo elektronickej podobe. Učebné zdroje majú

umožniť jednoduchý, rýchly a účinný prístup k poznatkom počas realizácie projektu. Sú významným prvkom udržateľnosti projektu po jeho ukončení.

Celkovo má byť vytvorených 625 učebných zdrojov. Všetky doteraz vytvorené učebné zdroje sú zverejnené na internetovej stránke MPC. V súčasnosti je vytvorených 70 učebných zdrojov.

VZDELÁVACIE AKTIVITY ZAMERANÉ NA ROZVÍJANIE KLÚČOVÝCH KOMPETENCIÍ PEDAGOGICKÝCH A ODBORNÝCH ZAMESTNANCOV AKTUALITY Z REALIZÁCIE AKTIVITY NÁRODNÉHO PROJEKTU PKR

Vladimír Laššák, Metodicko-pedagogické centrum, regionálne pracovisko Banská Bystrica
Andrea Schönová, Metodicko-pedagogické centrum, regionálne pracovisko Banská Bystrica

Cieľom odbornej aktivity 3.2 Vzdelávacie aktivity je obnovovať a zvyšovať úroveň kľúčových kompetencií pedagogických a odborných zamestnancov (ďalej PZ a OZ) škôl a školských zariadení v systéme kontinuálneho vzdelávania. Odborná aktivita je určená na realizáciu vzdelávacích aktivít Metodicko-pedagogického centra v projekte PKR. Logicky nadväzuje na predchádzajúce aktivity projektu PKR, predovšetkým na tvorbu a akreditáciu vzdelávacích programov a tvorbu učebných zdrojov, metodík a odborných publikácií. Vzdelávacie aktivity sa budú realizovať počas celej doby trvania projektu.

V súčasnosti sa v rámci odbornej aktivity realizuje vzdelávanie len v programoch kontinuálneho vzdeláva-

nia, ktoré boli vytvorené a akreditované Akreditačnou radou MŠVVaŠ SR pre kontinuálne vzdelávanie pedagogického a odborného zamestnanca. V rámci projektu PKR je v súčasnosti v ponuke 292 akreditovaných programov kontinuálneho vzdelávania. Vzdelávacie aktivity projektu organizačne a lektorsky zabezpečujú jednotlivé regionálne a detašované pracoviská MPC. Vzdelávanie prebieha predovšetkým v učebniach kontinuálneho vzdelávania v školách, ktoré boli vybavené technikou a zariadením z projektu PKR.

Plánovanie a organizácia vzdelávania sa riadi dopytom pedagogických a odborných zamestnancov, resp. škôl a školských zariadení po jednotlivých vzdelávacích programoch. Regionálne a detašované pracoviská MPC

v rámci projektu podľa kapacitných možností flexibilne reagujú na požiadavky škôl a školských zariadení v regiónoch. Realizácia vzdelávacích aktivít je vykonávaná učiteľmi pre kontinuálne vzdelávanie z MPC alebo externými lektormi vzdelávacích programov.

Po úspešnom absolvovaní získavajú PZ a OZ kredity podľa schválených akreditovaných vzdelávacích programov. Vzdelávacie aktivity projektu budú podporované pripravovanými učebnými zdrojmi, resp. interaktívnym vzdelávacím portálom, ktorého úlohou bude umožniť rýchly a bezproblémový prístup k vzdelávacím a podporným materiálom pre účastníkov vzdelávacích programov.

Počty vzdelávaných účastníkov a absolventov vzdelávacích programov

Vzdelávacie aktivity projektu sa rozbehli po akreditácii prvých vzdelávacích programov vo februári 2010. Kumulatívne počty vzdelávaných účastníkov v akreditovaných programoch kontinuálneho vzdelávania v projekte od 1. 1. 2010 k 31. 12. 2012 boli nasledujúce, pričom pri zaradení, resp. absolvovaní viacerých vzdelávacích programov, je jeden účastník započítaný viackrát (Tab. 1, Tab. 2).

Záujem o vzdelávacie programy

Záujem PZ a OZ o ponúkané vzdelávacie programy vytvorené v rámci projektu Profesionálny a kariérový rast pedagogických zamestnancov vysoko prevyšuje plánovaný počet záujemcov o vzdelávanie. Do 30. 9. 2012 sa celkovo prihlásilo na vzdelávacie programy 99 658 uchádzačov, z ktorých bolo do vzdelávania zaradených 46 701 (47 %) (účastníci vzdelávania) a z nich 34 156 vzdelávacie programy aj úspešne absolvovalo. Za predchádzajúci školský rok 2011/2012 prejavilo záujem o vzdelávanie v projekte 49 619 nových uchádzačov. S ohľadom na doteraz dosiahnuté výsledky môžeme konštatovať, že počet absolventov vzdelávacích programov v projekte PKR bude omnoho vyšší ako plánovaných 20 000 absolventov.

Do povinného funkčného vzdelávania pre vedúcich pedagogických zamestnancov v programe „Riadenie školy a školského zariadenia“ sa prihlásilo 4 524 uchádzačov, z ktorých už 1 014 tento program absolvovalo. Do vzdelávacieho programu „Inovácie v riadení školy a školského zariadenia“ sa prihlásilo 4 725 uchádzačov a 2 650 už tento program absolvovalo.

Veľký záujem zo strany pedagogických zamestnancov je aj o vzdelávanie v programoch „Interaktívna tabuľa v edukačnom procese“, kde sa celkovo prihlásilo 9 184 uchádzačov a z nich 4 261 už tento program

Tabuľka č. 1: Prehľad počtu účastníkov a absolventov vzdelávacích programov v projekte PKR

Parameter (kumulatívne údaje k 31. 12. 2012)	K	RKZ	Spolu
Počet zapojených účastníkov	46 406	6 427	52 833
– z toho počet vzdelávaných	39 913	5 285	45 198
– z toho overenie profesijných kompetencií podľa § 35 ods. 6	6 493	1 142	7 635
Celkový počet absolventov	32 830	5 108	37 938

absolvovalo a „Microsoft Office 2007 v edukačnom procese“, kde sa celkovo prihlásilo 5 990 uchádzačov a z nich 3 778 tento program už absolvovalo.

Záujem o vzdelávacie programy prevyšujúci 2 000 prihlásených je vo vzdelávacích programoch Finančná gramotnosť, Finančná gramotnosť do škôl, Lyžiarsky inštruktorský kurz zjazdového lyžovania, Rozvíjanie emocionálnej inteligencie a komunikačných zručností, Využívanie informačno-komunikačných technológií vo vyučovaní, Rozvoj grafomotoriky pomocou výtvarných aktivít, Environmentálna výchova vo vyučovacom procese, Komunikácia učiteľa vo vyučovacom procese, Prípravné atestačné vzdelávanie pred prvou atestáciou pre pedagogických zamestnancov, Prípravné atestačné vzdelávanie na vykonanie II. atestácie pedagogických a odborných zamestnancov a iné.

Záujem o vzdelávanie v mnohých vzdelávacích programoch niekoľkonásobne prevyšuje lektorské kapacity MPC. MPC preto intenzívne pripravuje multiplikátorov pre vybrané vzdelávacie programy, aby bolo možné flexibilne reagovať na dopyt zo strany pedagogických a odborných zamestnancov, resp. kolektívov učiteľov zo škôl.

Spokojnosť účastníkov so vzdelávaním

Účastníci a absolventi vzdelávacích programov vyjadrujú pomerne vysokú spokojnosť s absolvovaným vzdelávaním (vyhodnotené na vzorke respondentov, účastníkov vzdelávania). Vysoko hodnotia informovanosť o cieľoch vzdelávacieho programu pri výbere vzdelávacieho podujatia. Rovnako vysoko hodnotia splnenie očakávaní vo vzťahu k cieľom podujatia, pričom najviac oceňujú „nové vedomosti a podnety, nové aktivity, priamo využiteľné v pedagogickej praxi, možnosť vyskúšať si iné formy vyučovania, možnosť lepšieho spoznania prostredníctvom autodiagnostiky“ a pod. Vzdelávacie podujatia sú vysoko hodnotené aj z hľadiska inovatívnosti použitých metód vzdelávania, schopnosti uplatniť získané vedomosti a zručnosti po absolvovaní vzdelávacieho programu vo svojej pedagogickej praxi. Väčšina absolventov by odporučila svojim kolegom, aby sa zúčastnili vzdelávania v absolvovanom vzdelávacom programe. Absolventi vzdelávacích programov v rámci spätných väzieb reflektovali, že by v budúcnosti privítali „ešte viac aktivít a menej teórie vo vzdelávaní, lepšie časové rozvrhnutie vzdelávacích jednotiek, väčší rozsah vzdelávacieho programu, aby bolo možné realizovať viacero rôznorodých aktivít v rámci vzdelávania, viac prakticky orientovaných úloh a konkrétnych didaktických hier pre prácu so skupinami“ a pod.

Spracovanie osvedčených pedagogických skúseností a osvedčených odborných skúseností

V rámci odbornej aktivity 3.2 Vzdelávacie aktivity prebieha tvorba osvedčených pedagogických skúseností a osvedčených odborných skúseností odbornej praxe (ďalej len OPS/OSO). OPS/OSO vychádzajú zo špecifickej praktickej skúsenosti s tvorivosťou a inováciou vo výchovno-vzdelávacom alebo poradenskom procese v škole alebo školskom zariadení. OPS/OSO sú pôvodné, do

Tabuľka č. 2: Pokiaľ by sme hovorili o účastníkoch a brali by sme ich každého iba jedenkrát, sú to tieto čísla

Parameter (kumulatívne údaje k 31. 12. 2012)	K	RKZ	Spolu
Počet zapojených účastníkov	28476	3047	31523

teraz inde nepublikované skúsenosti. Sú spracované len pre jednu špecifickú oblasť, resp. tému. Týkajú sa rôznych situácií a problémov z výchovno-vzdelávacieho alebo poradenského procesu v školách a školských zariadeniach. Okrem podporného materiálu pre pedagogických a odborných zamestnancov slúžia ako študijné materiály na podporu realizácie už existujúcich vzdelávacích programov alebo ako námety na tvorbu nových programov kontinuálneho vzdelávania v rámci projektu PKR.

OPS/OSO ukazujú, že existujú prístupy, postupy, metódy, techniky, procesy alebo aktivity (praktické činnosti), ktoré vedú k žiaducim výsledkom alebo cieľom vo výchovno-vzdelávacom procese omnoho efektív-

nejšie ako iné. Umožňujú efektívnejšie riešenie problémov, s menším počtom nepredvídateľných komplikácií. Sú to cesty k vytýčeným cieľom, ktoré sú účinnejšie (vyžadujú si menej úsilia) a efektívnejšie (dosahujú lepšie výsledky). Sú založené na opakovateľných postupoch, ktoré sa môžu osvedčiť aj inde a môže ich aplikovať väčší počet ľudí (nepriamy prenos skúseností). OPS/OSO zahŕňajú netradičné formy práce, čiastkové vyučovacie aktivity, školské alebo žiacke projekty, nové organizačné formy vyučovania, nové spôsoby hodnotenia žiakov, činnosti týkajúce sa rozvoja kompetencií žiakov alebo učiteľov, metódy a postupy súvisiace s autoevalváciou alebo vzájomným učením sa v škole, riešenia mimovyučovacích a voľnočasových aktivít a pod. Doteraz vytvorené OPS/OSO sú zverejnené na web stránke MPC www.mpc-edu.sk, kde si ich záujemcovia môžu pozrieť, resp. stiahnuť.

TVORBA A SPRÁVA INTERAKTÍVNEHO VZDELÁVACIEHO PORTÁLU NA PODPORU KONTINUÁLNEHO VZDELÁVANIA A ZARIADENIE A VYBAVENIE NA ODBORNÉ AKTIVITY AKTUALITY Z REALIZÁCIE AKTIVITY NÁRODNÉHO PROJEKTU PKR

Miroslava Jakubeková, Metodicko-pedagogické centrum, detašované pracovisko Trenčín
Lýdia Goňová, Metodicko-pedagogické centrum, projektová kancelária PKR, Bratislava

Cieľom aktivity 4.1 je prevádzkovať interaktívny vzdelávací portál, ktorý poskytne komplexné portfólio služieb pre vzdelávanie a podporu rozvoja PZ a OZ, predovšetkým – edukačný obsah, dištančné vzdelávanie, e-learning, on-line komunikáciu medzi účastníkmi a s účastníkmi projektu, aktuálne informácie o realizácii projektu a pod. Vzdelávací portál by mal byť nasadený do prevádzky v polovici roku 2013.

Cieľom aktivity 4.2 je vytvoriť materiálne a technické zabezpečenie pre vzdelávanie a podporu rozvoja pedagogických zamestnancov a odborných zamestnancov. Táto aktivita bola ukončená 31. decembra 2012.

V rámci tejto aktivity bolo vybudovaných 260 učební kontinuálneho vzdelávania, v ktorých MPC poskytuje

vzdelávanie v akreditovaných programoch kontinuálneho vzdelávania. Tieto učebne kontinuálneho vzdelávania sú zriadené na školách v celej SR. V každej učebni kontinuálneho vzdelávania je umiestnených 21 notebookov, 1 dataprojektor, 1 wifi router, ktoré budú slúžiť počas vzdelávacích aktivít projektu.

Notebooky (6 540) sú primárne využívané účastníkmi vzdelávania v súvislosti s realizáciou vzdelávacích aktivít projektu (aktivita 3.2) a sekundárne aj pedagogickými a odbornými zamestnancami predmetnej školy pre potreby ostatných aktivít projektu a to napr. v prípade ich účasti na tvorbe vzdelávacích programov (aktivita 2.2) alebo na tvorbe učebných zdrojov(aktivita 3.1).

VAŠE MOŽNOSTI NA SPOLUPRÁCU

Sledujte aktuálne oznamy na webovej stránke MPC:

Metodicko-pedagogické centrum vyhlásilo výzvy pre pedagogických a odborných zamestnancov na pozíciu *Odborný poradca vo vzdelávaní* v rámci národného projektu Profesijný a kariérový rast pedagogických zamestnancov. V rokoch 2011 – 2012 boli vyhlásené už tri výzvy na predkladanie *osvedčených pedagogických skúseností (OPS) edukačnej praxe a osvedčených odborných skúseností (OOS) odbornej praxe pre účely skvalitnenia edukačnej praxe ZŠ a SŠ v SR.*

V roku 2013 sú plánované ďalšie dve kolá výziev, ktoré budú zverejnené na internetovej stránke MPC.

Cieľom jednotlivých výziev je vybrať pedagogických a odborných zamestnancov, ktorí spracujú inovatívne námety z výchovno-vzdelávacieho alebo poradenského procesu v školách a školských zariadeniach. Výstupy úspešných uchádzačov budú verejne prezentované ako *osvedčené pedagogické skúsenosti (OPS) edukačnej praxe a osvedčené odborné skúsenosti odbornej praxe (OSO) pre účely skvalitnenia edukačnej praxe základných a stredných škôl a školských zariadení v SR.*

Moderné vzdelávanie pre vedomostnú spoločnosť / Projekt je spolufinancovaný zo zdrojov EÚ

VZDELÁVANÍM PEDAGOGICKÝCH ZAMESTNANCOV K INKLÚZII MARGINALIZOVANÝCH RÓMSKYCH KOMUNÍT

Nina Šilanová, Metodicko-pedagogické centrum, projektová kancelária MRK I, Prešov

Anotácia: V príspevku sú predstavené jednotlivé aktivity národného projektu Vzdelávaním pedagogických zamestnancov k inklúzii marginalizovaných rómskych komunít. Nosná časť článku je zameraná na zavedenie celodenného výchovného systému do škôl.

Kľúčové slová: národný projekt, marginalizované rómske komunity, aktivity, celodenný výchovný systém

Cieľom národného projektu Metodicko-pedagogického centra je vytvoriť vhodné podmienky pre intenzívnejší, cieľavedomejší a komplexnejší prístup k inklúzii žiakov z marginalizovaných rómskych komunít a zo sociálne znevýhodneného prostredia. Národný projekt sa začal realizovať 3. októbra 2011 po schválení Ministerstvom školstva, vedy, výskumu a športu Slovenskej republiky. Je spolufinancovaný zo zdrojov Európskej únie a jeho hlavná časť prebieha počas dvoch školských rokov na 200 základných školách.

Národný projekt je realizovaný v 7 krajoch SR. V rozhodujúcej miere sa implementuje v Prešovskom, Košickom a Banskobystrickom kraji, v ktorých je najväčšie zastúpenie marginalizovaných rómskych komunít, žijúcich najmä v izolovaných osadách.

Ambíciou národného projektu je vytvoriť model inkluzívneho školského prostredia prostredníctvom inovácií vo výchovno-vzdelávacom procese aj v mimoškolskej činnosti. Toto predpokladá lepšiu pripravenosť pedagogických zamestnancov na problémy výchovy a vzdelávania žiakov z marginalizovaných rómskych komunít (ďalej MRK). Základným prvkom projektu je vytvorenie takých podmienok na základných školách, ktoré budú smerovať ku skvalitneniu vyučovania a tým aj k zlepšeniu výchovno-vzdelávacích výsledkov žiakov z MRK. Aktivity projektu nepriamo prinesú výhody pre všetkých žiakov zapojených základných škôl, napr. aj rozvíjaním ich vzdelávacích potrieb. Na podporu rozvoja žiakov týchto základných škôl je súčasťou národného projektu zavedenie celodenného výchovného systému (ďalej CVS), ktorý má podporiť desegregáciu v školstve a prispievať k vytvoreniu otvorenej, multikultúrnej a pozitívnej atmosféry na školách.

Hlavnou podmienkou pre zaradenie základnej školy do národného projektu bolo percentuálne zastúpenie žiakov zo sociálne znevýhodneného prostredia (20 % z celkového počtu žiakov školy). Ďalšie podmienky, ku ktorým sa základná škola zaviazala, boli:

- vytvorenie pracovných podmienok pre dvoch pedagogických asistentov (ich mzda je hradená

počas dvoch školských rokov z rozpočtu národného projektu)

- a implementácia pedagogického modelu s CVS v rovnakom období.

Národný projekt tvoria tieto aktivity:

- **Vzdelávanie pedagogických a odborných zamestnancov** – cieľom aktivity je vyškoliť pedagogických zamestnancov a odborných zamestnancov v profesijných kompetenciách potrebných na uspokojovanie a rozvoj špecifických vzdelávacích potrieb žiakov pochádzajúcich z MRK a zo sociálne znevýhodneného prostredia.
- **Podpora pedagogického modelu školy s celodenným výchovným systémom** – cieľom aktivity je implementovať celodenný výchovný systém do života zapojených základných škôl a vytvoriť tak priestor na posilnenie vzťahu škola – žiak – rodič. Aktivita zároveň umožňuje lepšie poznanie žiakov z prostredia MRK a sociálne znevýhodneného prostredia a ďalšie možnosti formovania ich osobnosti z hľadiska ich postojov ku vzdelávaniu, k systematickej školskej i domácej príprave, ich záujmov, dispozícií a potrieb. Celodenný výchovný systém vo svojej prípravnej a potom aj implementačnej fáze vychádza z potrieb a záujmov žiakov, ale aj z možností školy a kooperujúcich činiteľov, aby tak v maximálnej miere integroval žiaka so školou.
- **Technická podpora aktivít národného projektu** – cieľom aktivity je po materiálno-technickej stránke zabezpečiť úspešnú realizáciu aktivít národného projektu v základných školách. Kľúčové je zabezpečenie výchovno-vzdelávacieho procesu a mimoškolských činností, ktoré sú zabezpečené didaktickými balíčkami (hodnota 10 000 €), dvomi interaktívnymi systémami pre každú zapojenú základnú školu a balíčkom školiaceho materiálu (hodnota 1 000 €).

Prípravná fáza projektu trvala takmer rok

Počas prípravnej fázy projektu Metodicko-pedagogické centrum zbieralo prihlášky škôl, vytvorilo databázu pedagogických asistentov a z požiadaviek škôl pripravovalo didaktické balíčky. Skupina expertov vypracovala „Analýzu vzdelávacích potrieb pedagogických zamestnancov“ prostredníctvom dotazníka. V rovnakom čase bol pripravovaný aj model celodenného výchovného systému. Od novembra 2011 do marca 2012 navštívili experti partnerské organizácie v deviatich krajinách Európy. Pozitívne skúsenosti z týchto zahraničných pracovných ciest potom zapracovali do pedagogického modelu školy s celodenným výchovným systémom. Okrem toho Metodicko-pedagogické centrum usporiadalo dva semináre verejnej oponentúry a päť konferencií s názvom „Zo školy bez tašky“ určené pre odbornú i širokú verejnosť. Cieľom týchto konferencií bolo oboznámenie s celým obsahom projektu, ale najmä s celodenným vzdelávaním. Súčasťou projektu je sedem nových programov kontinuálneho vzdelávania, z nich je zatiaľ akreditovaných päť, v ktorých už prebieha vzdelávanie pedagogických a odborných zamestnancov.

Materiálno-technické vybavenie, ktoré ponúka projekt pre každú školu, podporí v plnej miere záujmy a potreby detí. Každá škola mala možnosť si sama zvoliť, aké pomôcky a vybavenie by pre aktivity s deťmi boli potrebné. Dostali sme od nich nespočetné množstvo nápadov, z ktorých sme vytvorili katalóg didaktických pomôcok od šijacích potrieb, cez kuchynské a záhradkárске náradie, až po hudobné nástroje či počítače. Každá škola si z tohto balíčka vybrala pomôcky podľa vlastných potrieb.

Pre zapojené školy sú veľmi cenným podkladom vypracované učebné osnovy pre voliteľné predmety, plány činností záujmových krúžkov a materiálna podpora spojená s pokrytím personálnych nákladov na zabezpečenie populudňajších aktivít.

Celodenný výchovný systém

Veľmi dôležitou aktivitou je zavedenie **celodenného výchovného systému** do škôl. CVS znamená intenzívnu výchovnú prácu so žiakom v čase, napr. od 8.00 – 17.00 hod., teda aj po ukončení vyučovania v rámci poobedňajších voľno časových aktivít. CVS je účinný spôsob rozvoja detí a žiakov pochádzajúcich z MRK. Umožňuje systematické pôsobenie na žiakov pochádzajúcich z MRK v podnetnom prostredí, čím sa spätne posilní vzdelávací a výchovný faktor CVS. Žiaci v spracovanom modeli pracujú po skončení vyučovania v záujmových útvaroch, v ŠKD a v strediskách záujmovej činnosti pri ZŠ. Model CVS je aplikovateľný na prvom a čiastočne aj druhom stupni ZŠ.

Cieľom implementácie CVS do škôl je zmena

školského prostredia smerujúca k zlepšeniu vzťahu detí k učebnému prostrediu a ich dochádzky do školy a prostredníctvom týchto dvoch faktorov sa zvýšila aj ich školská úspešnosť.

Osvetové programy pre rodičov

Asistenti učiteľa pomáhajú aj pri kontakte lektorov osvetových programov s rodičmi detí pochádzajúcich z rómskych komunít. Lektori s nimi každý mesiac absolvujú stretnutia v troch osvetových programoch:

- podpora implementácie celodenného výchovného systému,
- podpora rodinného prostredia k príprave žiaka na začiatku školskej dochádzky a
- motivácia rodičov a ich detí k vzdelaniu a k profesijnej orientácii.

Osvetové programy pre MPC vytvorili mimovládne organizácie a na základných školách ich vedú skúsení lektori. Cieľom týchto stretnutí je presvedčiť rodičov, že vzdelanie ich detí má zmysel a motivovať rodičov k práci s vlastnými deťmi, ktorá by mala smerovať k väčšej snahe dieťaťa v škole.

Medzi najdôležitejšie výstupy projektu patria:

- Tvorba a realizácia programov kontinuálneho vzdelávania
- Metodika tvorby učebných zdrojov
- Učebné zdroje pre pedagogických a odborných zamestnancov
- Platforma pre dištančné vzdelávanie
- Vytvorenie a implementovanie pedagogického modelu školy s CVS na dvesto ZŠ s najmenej 20 % zastúpením žiakov zo sociálne znevýhodneného prostredia
- Metodika tvorby učebných zdrojov a učebné zdroje pre žiakov zo SZP
- Implementácia troch osvetových programov pre rodičov týchto žiakov

Záujemcovia o aktivity národného projektu môžu viac informácií získať na adrese <http://web.eduk.sk/>.

Čo bude po skončení projektu?

Veríme, že celodenný výchovný systém prinesie do škôl pozitívnu zmenu. Pre udržateľnosť projektu a jeho zavedenie do systému vzdelávania žiakov je nevyhnutným predpokladom vytvorenie legislatívneho rámca, ktorý zabezpečí dostatočné personálne, priestorové a materiálne podmienky na jeho realizáciu aj v iných školách. Dôležitým faktorom v procese vzdelávania detí je osvetová práca s rodičmi a komunitou, ktorá povedie k vyššej zodpovednosti rodičov a cieľavedomej spolupráci so školou pri vytváraní priaznivých podmienok pre školskú prípravu svojich detí.

Summary: Particular activities of the national project Education of pedagogical staff towards inclusion of marginalized Roma communities are introduced in the article. The main part of the article is focused on the implementation of all-day educational system to schools.

mpc
METODICKO-PEDAGOGICKÉ CENTRUM

Moderné vzdelávanie pre vedomostnú spoločnosť / Projekt je spolufinancovaný zo zdrojov EÚ

METODICKO-PEDAGOGICKÉ CENTRUM V RÁMCI NOVÉHO NÁRODNÉHO PROJEKTU MÁ AMBÍCIU ZAPOJIŤ DO PREDŠKOLSKÉHO VZDELÁVANIA 2000 RÓMSKYCH DETÍ

Terézia Smaržiková, Metodicko-pedagogické centrum, projektová kancelária MRK II, Prešov

Anotácia: Príspevok je venovaný národnému projektu *Inkluzívny model vzdelávania na predprimárnom stupni školskej sústavy*. Príspevok v prvej časti objasňuje dôvody vedúce k realizácii tohto národného projektu a v druhej časti stručne predstavuje národný projekt.

Kľúčové slová: národný projekt, marginalizované rómske komunity, predškolské vzdelávanie.

Je dlho diskutovaným faktom, že deti z osád prichádzajú na základnú školu nedostatočne pripravené. Nevedia správne držať ceruzku, nožnice a bariérou medzi nimi a ostatnými deťmi sú aj nedostatočne osvojené hygienické návyky. Deti nie sú vo väčšine prípadov k vzdelávaniu motivované ani vlastnými rodičmi, čoho dôkazom je aj slabá dochádzka do škôl. Dôvodom je chudoba a sociálna vylúčenosť komunit, v ktorých žijú. Vymaniť sa z týchto ťažkých podmienok je takmer nemožné. A dôsledkom je opäť – chudoba a sociálna vylúčenosť. Odpoveď na otázku – ako z tohto „začarovaného kruhu“ von – však nie je vôbec jednoduchá a hľadá ju množstvo odborníkov z rôznych oblastí.

Jedným z možných nástrojov na zlepšenie tejto nepriaznivej situácie sa javí podchytenie týchto detí čo najskôr, vo veku od 3 do 5 rokov. Samozrejme bez osvetvy rodičov a ich motivácie k predškolskému vzdelávaniu to nepôjde.

Tu stojí za zmienku aj celková klesajúca tendencia v návštevnosti materských škôl na Slovensku. Ako uvádza aj Nadácia otvorenej spoločnosti na základe údajov zo Svetovej banky tvoria deti z marginalizovaných rómskych komunít z celkového počtu detí v materských školách 18 %. Práve tieto deti z menej podnetného prostredia potrebujú väčšiu pozornosť zo strany kompetentných orgánov a snáď aj inú prípravu v oblasti inkluzívnej výchovy a vzdelávania zo strany učiteliek materských škôl.

Národný projekt *„Inkluzívny model vzdelávania na predprimárnom stupni školskej sústavy“*, ktorého prijímateľom je Metodicko-pedagogické centrum a bude trvať do r. 11. 2015, si preto kladie za cieľ prostredníctvom vzdelávania pedagogických a odborných zamestnancov zlepšiť vzdelanostnú úroveň detí z marginalizovaných rómskych komunít (MRK), čo pomôže uľahčiť ich vstup na základnú školu a tým v konečnom dôsledku podporiť ich sociálnu inklúziu.

V súčasnosti je už na svete pracovná verzia dokumentu *„Analýza vzdelávacích potrieb pedagogických zamestnancov a odborných zamestnancov v predprimárnom vzdelávaní detí z marginalizovaných rómskych komunít“*. Analýza mapuje práve problematiku odbornej pripravenosti učiteľov k inkluzívnemu vzdelávaniu. Jej zistenia budú slúžiť ako východisko na tvorbu akreditovaných programov kontinuálneho vzdelávania pre 550 pedagogických zamestnancov, z toho 110 asistentov a 50 odborných zamestnancov.

Ďalším dôležitým dokumentom, ktorého tvorba je práve v procese, je *„Inkluzívny model vzdelávania na predprimárnom stupni školskej sústavy“*, ktorého nosnou časťou pre materské školy bude *„Model tvorby proinkluzívne zameraného školského vzdelávacieho programu“*. Ten bude implementovaný do 110 materských škôl. Vytvorených bude aj 220 učebných zdrojov pre deti z MRK a 4 učebné zdroje pre pedagógov a odborných zamestnancov, ako aj osvetový program zameraný na motiváciu rodičov a detí z MRK k predškolskému vzdelávaniu.

Presný zoznam vybratých materských škôl je už známy a v týchto dňoch sa pristúpi k podpisu zmlúv o spolupráci. Šancu na prihlásenie do projektu využilo takmer 230 materských škôl z celého Slovenska (okrem Bratislavského kraja), z toho najviac prihlásených materských škôl bolo z Prešovského kraja.

Projekt vo výške takmer 7,4 milióna eur je hradený Európskym sociálnym fondom a jeho súčasťou je aj podpora efektívnej implementácie inkluzívneho modelu a modernizácia vyučovania formou materiálnej podpory. Konkrétne pôjde o dodanie 110 interaktívnych systémov, didaktických balíčkov a pomôcok na školské dvory. Vytvorených bude aj 110 nových pracovných miest pre asistentov učiteľov, ktorí budú s deťmi hovoriť v ich materinskom jazyku. Ich prínos bude neoceniteľný nielen v prekonávaní komunikačných bariér, ale aj v pomoci deťom zvládnuť adaptačný proces.

Summary: The article concerns the national project *Inclusive model of education on pre-school level*. Reasons for realization of the national project are explained in the first part of the article and the national project is briefly introduced in the second part.

3D MODEL VO VYUČOVANÍ OSVEDČENÁ PEDAGOGICKÁ SKÚSEŇ EDUKAČNEJ PRAXE – VÝŤAH

Galina Čajková, Základná škola, Mirka Nešpora 2, 080 01 Prešov

Anotácia: Tento príspevok sa zaoberá tvorbou 3D modelov, ktoré sú výsledkom tvorivej činnosti žiakov. Vznikajú z odpadových materiálov. Sú súčasťou prezentácie žiaka v rámci projektu. Sú v ňom spracované ciele, kompetencie, didaktické zásady v súvislosti s tvorbou 3D modelu. Obsahuje praktické ukážky 3D modelov vytvorených žiakmi.

Kľúčové slová: 3D model, tvorivosť žiaka, základná škola, projekt, ukážky, kompetencie, ciele, didaktické zásady, fázy tvorby.

Úvod

V čase, keď doba kladie na mladých ľudí iné požiadavky ako v minulosti, by práve školstvo malo zareagovať novým prístupom ku cieľom, metódam, vyučovacím postupom, inovovať sa tak, aby zo školy vychádzali životaschopní jedinci, uplatniteľní v praxi. Nie je reálne uskutočniť takéto zmeny zo dňa na deň, nie je možné obratom zmeniť myslenie učiteľa a žiaka. Je však možné tvorivými krokmi zavádzať rôzne inovácie v praxi s jasne vytýčenými cieľmi, smerujúcimi k zmene.

Téma zvolená pre tento príspevok – 3D model vo vyučovaní biológie, je vyňatá zo širšieho rámca projektového vyučovania. Tvorbu 3D modelu môžeme nazvať prierezovou a interdisciplinárnou aktivitou – je aplikovateľná v celom spektre vyučovacích predmetov. Príspevok sa zameriava iba na tvorbu žiackych modelov. Je určený učiteľom pre nižšie stredné vzdelávanie, overený v predmetoch biológia a geografia. Môžu ju aplikovať aj učitelia pre primárne vzdelávanie. Učiteľ pre stredné vzdelávanie by mohol podnietiť tvorivých žiakov ku vzniku mimoriadne zaujímavých modelov.

Ciele vzdelávania a 3D model

Úlohou modernej školy je, na základe zistených skutočností, zabezpečiť také vyučovacie metódy, prostriedky, organizačné formy vyučovania a stanoviť také ciele, ktoré by podporili aj činnosť pravej hemisféry mozgu. Jednou z možností je využiť práve projektové vyučovanie a v rámci neho tvorbu 3D modelu, ktorá spĺňa uvedené požiadavky – dôraz na hru, zážitok, originálne nápady, manipuláciu pri tvorbe a demonštrácii 3D modelu, samostatné spracovanie informácií.

Dosiahnuť rozvoj kľúčových kompetencií je možné len správnym vytýčením čiastkových cieľov. Tvorba 3D modelov sa uskutočňuje v našom prípade v rámci predmetu biológia, akceptuje vopred stanovené tematické výchovno-vzdelávacie plány a prezentácia 3D modelov prebieha na vyučovacej hodine v rámci konkrétnej témy. Takže ciele, ktoré budeme formulovať pre túto konkrétnu aktivitu, budú priamo súvisieť s cieľmi, ktoré sú stanovené pre témy, obohatené cieľmi, ktoré sa budú priamo viazať na tvorbu a prezentáciu 3D modelov. Skupiny cieľov, ktoré sledujeme tvorbou 3D modelov:

1. ciele, vychádzajúce zo štandardov, obsiahnuté v TVVP biológie pre daný ročník,
2. ciele, vyplývajúce zo zvoleného vyučovania, ktorou je v tomto prípade projektové vyučovanie,
3. ciele, ktoré chceme dosiahnuť priamo tvorbou 3D modelu.

Vychádzajúc z de Blockovej štvorstupňovej taxo-

nómie, zahŕňajúcej znalosť, porozumenie, aplikáciu, integráciu pre všetky oblasti – kognitívnu, afektívnu a psychomotorickú oblasť, môžeme stanoviť ciele tvorby 3D modelu.

V kognitívnej oblasti:

- rozhodnúť sa pre námet na spracovanie,
- vypracovať osnovu postupných krokov tvorby modelu,
- vytvoriť ucelenú prezentáciu, zahŕňajúcu 3D model a sprievodný text,
- opísať štruktúru, stavbu, ktoré zobrazuje vytvorený 3D model,
- charakterizovať javy, procesy, ktoré sa modelu týkajú,
- posúdiť klady a zápory svojej prezentácie a prezentácií svojich spolužiakov,
- vyjadriť vlastnými slovami rozhodnutie pre danú tému práce.

V afektívnej oblasti:

- uvedomiť si význam svojej práce,
- pri prezentácii odpovedať na otázky spolužiakov a učiteľa,
- klásť relevantné otázky pri prezentácii práce spolužiaka,
- spolupracovať v skupine,
- iniciovať spoluprácu v skupine,
- akceptovať „pravidlá hry“ stanovené v úvode tvorby 3D modelov.

V psychomotorickej oblasti:

- vyrobiť, zostaviť model, ktorý spĺňa prívlastky autentický a originálny,
- prispôbiť výber materiálov stanoveným podmienkam,
- zručne lepiť, strihať, kresliť,
- demonštrovať vytvorený model v triede, pred spolužiakmi,
- zdôvodniť postup a následnosť činností pri výrobe 3D model.

Kľúčové kompetencie a tvorba 3D modelu

Kľúčové kompetencie sa rozvíjajú vo výchovno-vzdelávacom procese a je veľmi dôležité, aby sa osvojovali prostredníctvom činnosti, lebo len tak je možné osvojenie vedomostí a zručností. Toto si vyžaduje zásadnú zmenu spôsobu vyučovania a s tým súvisiacu zmenu postavenia žiaka, smerujúcu k jeho samostatnosti, tvorivosti, kooperatívnosti, redukcii obsahu učiva. (Turek, 2008, s. 192)

Tvorba 3D modelov je takouto aktivitou a môže ovplyvniť rozvoj nižšie uvedených kľúčových kompetencií želaným smerom. Sú to:

- Kompetencia k celoživotnému učeniu sa

- Sociálne komunikačné kompetencie
- Kompetencia v oblasti IKT
- Kompetencia riešiť problémy
- Kompetencie občianske
- Kompetencie sociálne a personálne

Didaktické zásady a 3D model

Aby sme dosiahli rozvoj kľúčových kompetencií a stanovených cieľov, musíme sa pri tvorbe, realizácii, prezentácii a hodnotení 3D modelov pridržiavať týchto zásad: zásada vedeckosti, zásada primeranosti a individuálneho prístupu, zásada spojenia školy so životom, zásada sústavnosti a postupnosti, zásada aktívnej účasti žiaka, zásada individuálneho prístupu, zásada názornosti.

Modely v biológii

Modelovanie je reprodukcia charakteristických znakov určitého objektu. Model môže byť materiálny alebo abstraktný. Z hľadiska spôsobu aplikácie možno rozlíšiť modely teoretické a empirické. Teoretické modely sa formulujú pomocou matematického aparátu. Empirické modely sú skutočne živé alebo neživé náhrady originálnych objektov, na ktorých sa uskutočňuje experimentálny výskum alebo na ktorých v školskej biológii demonštrujeme žiakom známe skutočnosti. Empirické modely sú prvotne materiálne. Rozlišujeme modely formálne, štruktúrne a funkčné. Formálne modely predstavujú vo vyučovaní neživé materiálne modely, nebývajú zložité a sú spravidla statické.

Štruktúrne modely poskytujú konkrétnu predstavu o štruktúre alebo členení modelovaného objektu. Vo vyučovaní biológie sa objavujú veľmi často v podobe trojrozmerných pomôcok, niektoré sa dajú rozoberať a skladať. Hotové modely ako včela medonosná, model ľudskej kostry, oka, prierezu listovou čepeľou sú statické. Štruktúrne modely však môžu vytvárať aj žiaci pod vedením učiteľa priamo na vyučovacej hodine. Funkčné modely znázorňujú objekt v činnosti, modelujú dynamický jav, pohyb. (Kimáková, 2008, s. 55)

3D model, ktorý tvorí žiak, je materiálny – uchopiteľný, vytvorený z konkrétnych materiálov. Je to empirický model, lebo je skutočnou náhradou originálneho objektu. Na konkrétnych ukážkach modelov vidíme príklady modelov formálnych alebo štruktúrnych. Formálne sú jednoduchšie, s náznakom priestorovosti a štruktúrne, ktoré sú trojrozmerné, sú technicky náročnejšie, niektoré aj rozoberateľné.

Fázy tvorby modelu

Vychádzajúc z praktických skúsenosti môžeme proces tvorby 3D modelu rozdeliť do jednotlivých fáz.

Prípravná fáza

Základné informácie – úvodná hodina, oboznámenie sa s cieľmi

Motivácia – vonkajšia, vnútorná, motivácia v rámci projektu

Imaginácia – vytvorenie si predstavy o budúcej práci

Rozhodnutie – rozhodnutie sa pre určitú tému, námet modelu

Realizačná fáza

Určenie formy práce žiaka – skupinová, individuálna

Náčrt modelu – vizuálny, alebo reálny náčrt modelu žiakom

Výber a príprava materiálov

Získavanie, spracovanie informácií – práca s literatúrou, internetom

Tvorba modelu – samotná technická tvorba modelu

Príprava prezentácie – kompletizácia 3D modelu, informácií o danom objekte

Prezentačná fáza

Prezentácia v triede – prezentácia práce žiaka v triede

Prezentácia v širšom rozsahu – prezentácia v rámci súťažnej výstavy

Hodnotiaca fáza

Hodnotenie v triede – prácu hodnotí žiak, spolužiaci, učiteľ

Hodnotenie v širšom rozsahu – prácu hodnotia žiaci školy, verejnosť

Prípravná fáza

Základné informácie, potrebné ku tvorbe 3D modelu, žiak získa na vyučovacej hodine, téma: Tvorba projektov. Je to obyčajne jedna z úvodných hodín v septembri, zakomponovaná v tematickom výchovno-vzdelávacom pláne. Na tejto hodine sa trieda oboznámi s témami učiva v danom ročníku pre celý školský rok. Témy sú zároveň tematickými okruhmi, ktoré si môže žiak následne zvoliť pri tvorbe modelu. Spoločné prezeranie učebnice a vzájomný dialóg motivuje žiakov podobne ako ukážka už skôr vytvorených 3D modelov. Zadáva základné parametre, ktoré by model mal spĺňať, ciele, ktoré by mal žiak dosiahnuť (bližšie pri fáze hodnotenia). Jednou z podmienok pri realizácii je použitie odpadového materiálu, aby model spĺňal kritérium ekologickosti. Učiteľka informuje o forme práce, ktorá môže byť individuálna, alebo skupinová, v závislosti od predpokladanej náročnosti modelu. Tiež upozorní na druhú zložku projektovej práce – text k modelu, ktorý môže byť pomôckou, nie však nevyhnutnosťou pri prezentácii.

Pri motivácii žiakov v základnej škole berieme do úvahy, že v počiatočných rokoch školskej dochádzky prevláda vonkajšia motivácia, systém vnútornej motivácie sa vytvára neskôr. Ak sa pozrieme konkrétne na motiváciu pri tvorbe 3D modelov, môžeme konštatovať, že pôvodne vonkajšia motivácia sa mení na vnútornú v určitom časovom rozpätí.

Motivácia pri tvorbe 3D modelov v rámci projektovej metódy

Žiak má približne 2 týždne na to, aby sa rozhodol, aký model vytvorí. Keď sa rozhodne, prekonzultuje tému projektovej práce s učiteľkou. Toto je potrebné preto, aby mala učiteľka možnosť rozvrhnúť prezentácie žiakov časovo rovnomerne v priebehu školského roka a priradiť ich k zodpovedajúcim témam. Rešpektujeme, ak sa rozhodovacia fáza mierne predĺži, lebo túto fázu nie je možné urýchliť. Učiteľka upozorní žiaka na termín prezentácie jeho práce. Žiak vie, akú časovú dotáciu získal na tvorbu modelu a môže si čas efektívne rozplánovať. Pri porovnaní klasického a projektového vyučovania a tvorby 3D modelov pozorujeme priblíženie vyučovacieho procesu k hodnotám tvorivo-humanistickej výchovy. Žiak pracuje na téme, ktorá ho

zaujíma, hľadá vlastné formy a metódy práce, učiteľ vystupuje v úlohe poradcu, spolupracovníka, na žiaka pôsobí bez trestov, žiaci sa podieľajú na vzájomnom hodnotení. Žiak preberá zodpovednosť za svoju prácu, aktívne rieši projekt, spolupracuje so spolužiakmi.

Realizačná fáza

V tejto fáze nie je možné stanoviť presnú postupnosť krokov. Žiak sa venuje samostatnej činnosti a postupuje individuálne. Nie je výnimkou, že ho práve v tejto fáze zaujme úplne iná téma, diametrálne odlišná od pôvodného zámeru.

Často práve v tejto fáze vznikajú skupiny, v ktorých sú zastúpení rôzni žiaci z hľadiska prijímania a spracovania informácií. Zohľadnením tohto kritéria získavame tzv. štvorkvadrantový model. (Turek, 2002). V ňom dominujú: novátor, analytik, praktik, dynamický žiak.

Načrtnutím, alebo vizualizáciou dostáva 3D model obrys, žiak konkretizuje materiály, potrebné na jeho realizáciu. Akceptuje podmienku, aby boli materiály, ktoré použije pri tvorbe 3D modelu jednoducho dostupné, získané podľa možnosti v plnej miere z dostupných zdrojov, bez finančných nákladov.

Ak má žiak jasnú predstavu, náčrt modelu, nie je problém získať informácie k téme z dostupných zdrojov – literatúry, internetu. Tieto informácie mu slúžia nato, aby získal poznatky o téme, ktorú bude spracovávať. Pri tvorbe 3D modelov dôjde ku prepojeniu školské učivo – iné zdroje informácií. Žiaci spracujú získané podklady do textu, ktorý má doplniť informácie k modelu a obsahuje spôsob spracovania modelu (materiály, postup) a faktické informácie.

Prezentačná fáza

Samotná prezentácia prebieha na hodinách, tematicky súvisiacich s modelom. Učiteľka zaradi prezentáciu 3D modelu na konkrétnu vyučovaciu hodinu, ktorej téma s ním súvisí. Vysvetlí proces, jav, štruktúru, ktorú 3D model predstavuje. Popíše model, priblíži danú tému, môže použiť pripravený text. V ďalšej časti prezentácie informuje, čo ho inšpirovalo, prečo si vybral práve túto tému a model. Odpovedá na otázky žiakov, ktoré vznikli v priebehu prezentácie. V druhej časti prezentácie sa venuje technickej stránke 3D modelu. Priblíži, aký materiál použil na jeho realizáciu, ako postupoval pri výrobe, čo bolo náročné. Po prezentácii je model umiestnený v učebni biológie, kde neslúži len ako dekorácia, ale aj ako názorná pomôcka. Na konci školského roka, prípadne pri príležitosti významnej environmentálnej udalosti – Deň Zeme, Svetový deň životného prostredia, sa uskutočňuje súťažná výstava, v ktorej všetci žiaci, učitelia, prípadne rodičia a priatelia školy volia najlepší 3D model v rôznych kategóriách.

Hodnotiaca fáza

Hodnotenie je dôležitou fázou tvorby 3D modelu – žiaci a učiteľka overujú splnenie cieľov vo všetkých stanovených oblastiach. Učiteľka získava spätnú väzbu, ktorá jej pomôže pri rozhodnutí ako postupovať ďalej.

Veľmi dôležité je neskĺznuť len do klasifikácie, ktorá je len výstupom hodnotenia. Cieľom hodnotenia okrem poskytovania častej spätnej väzby o dosiahnutých výsledkoch je aj naučiť žiakov schopnosti hodnotiť samých seba. Sebareflexia je efektívna celoživotná zručnosť.

Úspech a objektivita hodnotenia priamo nadväzuje na znalosť cieľov. Ak je žiak oboznámený s tým, čo sa od neho žiada, ktoré kritéria má splniť, dokáže to urobiť omnoho efektívnejšie ako v opačnom prípade. To, že dosiahne konkrétne ciele, sa nevyučuje s vlastnou tvorivou činnosťou. Ak je napríklad cieľom rozhodnúť sa pre námet, vytvoriť prezentáciu, použiť ekologický materiál, nijako to neovplyvní žiakovu imagináciu, tvorivosť. Naopak žiaka takto zbavíme stresu z hodnotenia – kritéria nie sú hmlisté, ale konkrétne. Zaujímavá situácia nastáva, ak je žiak kladne slovné ohodnotený za svoj projekt a považuje hodnotenie za neúplné, lebo toto hodnotenie nie je korunované klasifikáciou. Tento aspekt hodnotenia je v súčasnosti veľmi ťažké zmeniť.

Pri modeloch sú uvádzané tieto konkrétne informácie: vzdelávacia oblasť, predmet, ročník, tematický celok, téma, časový rámec, forma práce žiaka; imaginácia, inšpirácia (podnety, ktoré žiaka motivovali ku tvorbe daného modelu, žiak pri prezentácii objasňuje imagináciu, inšpiráciu vedúcu k výberu tvorby daného modelu); materiál, pomôcky (všetko, čo žiak potreboval na vytvorenie modelu, žiak nepoužíva materiály poškodzujúce životné prostredie, model je ukážkou recyklovania už použitých materiálov); stručný pracovný postup (jednoduché inštrukcie pre tvorbu modelu, žiak vysvetľuje postup svojej práce v priebehu prezentácie).

3D model „Mravenisko“

Vzdelávacia oblasť: Človek a príroda

Predmet: Biológia

Ročník: piaty

Tematický celok: Život v lese

Téma: Lesné bezstavovce

Časový rámec: 2 mesiace

Forma práce: skupinová

Obrázok 1: Mravenisko

Typ projektu: empirický, štruktúrny

Fázy projektu:

Prípravná fáza

Motivácia, imaginácia: Žiakov inšpirovalo mravenisko v lese, do ktorého sa im nepodarilo nahliadnuť.

Rozhodnutie: matematicky a technicky zruční chlapci našli mnoho informácií na internete a rozhodli sa pre vytvorenie 3D modelu s čo najväčšou autenticitou.

Realizačná fáza

Výber formy práce žiaka: skupinová – traja žiaci
Náčrt modelu: predstavu modelu po technickej stránke a postup práce konzultovali so skúsenými modelármi. Rozhodli sa pre otvárací model, aby mohli realizovať pôvodný zámer, odhaliť tajomstvo života v mravenisku. Výber a príprava materiálov: drevo, halúzky, lístie, mach, kamienky, polystyrén, farby, lepidlo, ryža, modelárska sadra,
Stručný pracovný postup: na základ, vytvorený z polystyrénu a väčšieho dreva, žiaci postupne prilepovali lístie a menšie drevka. Kopec mraveniska je zložený z dvoch častí, čo umožňuje pohľad do jeho „interiéru“. Vnútri sú chodbičky, v nich sú z ryže vytvorené vývojové štádiá mravca – vajčka.

Obrázok 2: Rez mraveniskom

Mach a kamienky dotvárajú autenticitu celého modelu. Nie je to model, ktorý je možné vytvoriť za niekoľko hodín. Náročné je hlavne správne vytváranie korpusu modelu a trpezlivosť pri lepení vrstiev lístia, konárikov.

Prezentačná fáza

Učiteľka na začiatku hodiny informovala o tom, ako bude hodina prebiehať. Po krátkom zhrnutí predchádzajúcej témy – bezstavovce a motivovaní k záujmu o prezentáciu, priniesli model do učebne, čo okamžite vyvolalo záujem. Žiaci v desaťminútovej prezentácii popísali mravenisko, jeho časti, význam v prírode, v závere mravenisko otvorili a rozprávali o spôsobe života mravcov. Následná, veľmi spontánna, diskusia smerovala k tvorbe modelu, k životu v mravenisku.

Hodnotiaca fáza

Žiaci veľmi spontánne a veľmi pozitívne hodnotili tvorivých spolužiakov, učiteľka zhodnotila splnenie cieľov, ktoré boli na začiatku stanovené. Celé hodnotenie prebehlo v priateľskej, uvoľnenej atmosfére. Žiaci boli ohodnotení a ocenení aj v rámci výstavy pre rodičov a priateľov školy, v ktorej sa model stal víťazným v kategórii „Živá príroda“. Naďalej sa používa v učebni biológie ako obľúbená a názorná učebná pomôcka.

Záver

Príspevok prináša teoretické východiská, ktoré je potrebné zohľadňovať pri akejkolvek vyučovacej činnosti, aby nebola chaotická. Zároveň prináša praktické východiská, aby vyučovacia prax nebola nudná, únavná a zastaraná. V tejto práci nie je presný časový postup, ako viesť vyučovaciu hodinu, ale obsahuje tipy, ako upútať čo najviac žiakov, ako im pomôcť nájsť, čo je v nich dobré, ako podporiť ich skrytý talent, schopnosti, zručnosti. Tvorba 3D modelu umožňuje zhmotniť objekty, javy, vnímať ich viacerými zmyslami a tým rozvíjať to, čo sa z našich škôl vytráca – schopnosť používať ruky, manuálne tvoriť. Je až zarážajúce a bude pre vás prekvapením, ako tento spôsob kombinovaného učenia žiakov baví. Ak sa aj učiteľ nechá vtiahnuť do tohto tvorivého procesu, pocíti radosť spolu so svojimi žiakmi, lepšie ich spozná a bude mať celkovo lepší pocit zo svojej práce.

ZOZNAM BIBLIOGRAFICKÝCH ODKAZOV:

- KIMÁKOVÁ, K. 2008. *Úvod do štúdia didaktiky biológie*. Košice : Univerzita Pavla Jozefa Šafárika v Košiciach, 2008. ISBN 978- 80-7097-710-1
 TUREK, I. 2010. *Didaktika*. Bratislava : IURA EDITION, 2010. ISBN 978-80-8078-322-8
 TUREK, I. 2002. *Zvyšovanie efektívnosti vyučovania*. Bratislava : Metodické centrum v Bratislave, 2002. ISBN 80-8052-136-0
 ZELINA, M. 2011. *Stratégie a metódy rozvoja osobnosti dieťaťa*. Bratislava : IRIS, 2011. ISBN 978-80-89256-60-0
 PETLÁK, E. 2000. *Pedagogicko-didaktická práca učiteľa*. Bratislava : IRIS, 2000. ISBN 80-89018-05-X

Summary: This article deals with 3D models which result from creative activity of students. They are made of waste material and are part of students' project presentation. There are aims, competences and didactic principles in accordance with creation of 3D model. It also includes practical views of 3D models created by students.

EDUKAČNÉ SKÚSENOSTI DETÍ V MATERSKÝCH ŠKOLÁCH

UVAČKOVÁ, I. – VLACHOVÁ, D. – LEHOTAYOVÁ, B. – LEGINUSOVÁ, T. – BRUTENIČOVÁ, E.: **OB-
 LASTI EDUKAČNÝCH SKÚSENOSTÍ DETÍ V MATERSKÝCH ŠKOLÁCH. STAŘEČ : INFRA, 2012. 87 S.
 ISBN 978-80-86666-4-9**

Martina Pavlíkánová, Pedagogická fakulta, Univerzita Komenského, Bratislava

Nová publikácia *Oblasti edukačných skúseností detí v materských školách* z vydavateľstva INFRA Slovakia, ponúka odbornej verejnosti, ktorá sa venuje výchove

a vzdelávaniu v materských školách a má záujem ďalej rozvíjať svoju pedagogickú prax, vysvetlenie teoretických východísk vnímania dieťaťa v materskej

škole a prehľadné rozdelenie obsahu do šiestich oblastí edukačných skúsenosti. Zámerom publikácie je uľahčiť pedagógom plánovanie pri operacionalizovaní edukačných cieľov výchovno-vzdelávacej činnosti v materskej škole.

Vzhľadom na to, že v roku 2008 vstúpil do platnosti nový ŠVP, nastolili sa aj nové požiadavky na pedagogickú prax v materskej škole (ISCED 0). Zmienená publikácia piatich autoriek reflektuje požiadavky pedagogickej praxe a v štyroch, logicky na seba nadväzujúcich kapitolách, ponúka teoretickú i praktickú pomoc.

Prvá kapitola *Dieťa a jeho vývinové možnosti* je úvodom celej publikácie, autorky v nej oboznamujú čitateľa so základnými teoretickými východiskami, ktoré boli určujúce pre ich smerovanie v edukačnej praxi a mali by byť rešpektované aj pedagógom. Autorky vychádzajú z postmodernej a tvorivo-humanistickej výchovy, ktoré chápu dieťa ako osobnosť a z toho pohľadu pristupujú k celej koncepcii publikácie.

Druhá kapitola *Dieťa a materská škola* je zameraná na dva základné problémy. Hovorí o rozvojových možnostiach dieťaťa, pri ktorých sa riadime základnými otázkami, čo dieťa má (základné /kľúčové/ kompetencie), čo dieťa malo (rozvíjajúce kompetencie) a čo by dieťa mohlo poznať (špecifické kompetencie), vedieť, urobiť, dokázať, Svoju pozornosť autorky upriamili na rozvoj základných (kľúčových) a špecifických kompetencií, na ktoré sa sústreďuje pozornosť materských škôl. Druhý problém sa zoberá edukačnými cieľmi súčasnej materskej školy a ich východiskami.

Tretia kapitola *Edukačné skúsenosti detí v materských školách s didaktickou ponukou vybraných metód a stratégií* tvorí prehľadnú koncepciu oblasti edukačných skúseností, ktorá preferuje výrazne integrovaný prístup k obsahu, v prepojení socio-kultúrnych systémov do oblastí poznávania tak, aby

poznávanie aj rozvoj osobnosti boli koherentné. Kapitola je tvorená šiestimi podkapitolami, z ktorých každá definuje vybranú edukačnú oblasť (somaticko-motorická oblasť, *perceptuálno-motorická oblasť* (ŠVP); umelecko-expresívna oblasť, *sociálno-emocionálna oblasť* (ŠVP 2009); komunikačná oblasť, *kognitívna oblasť* (ŠVP 2009); sociomorálna a emocionálna oblasť, *sociálno-emocionálna oblasť* (ŠVP 2009); logicko-matematická, *kognitívna oblasť* (ŠVP); prírodovedná oblasť, *kognitívna oblasť* (ŠVP 2009)). Oproti ŠVP autorky prehľadne definujú jednotlivé oblasti, ktoré vhodne dopĺňajú o didaktickú ponuku vybraných metód, foriem aj techník, pre danú oblasť. Ponúkané metódy nepokrývajú celú šírku problematiky, ale ponuka vybraných metód pri jednotlivých edukačných oblastiach smeruje k uľahčeniu práce učiteľa materskej školy pri operacionalizácii edukačných cieľov. Prínosom kapitoly je, že autorky pracujú na rôznych úrovniach a a v rôznych oblastiach predprimárneho vzdelávania, a tým riešia daný problém globálnejšie s vysokým akcentom na pedagogickú prax.

Štvrtá kapitola *Evalvácia dieťaťa* definuje hodnotenie dieťaťa v materskej škole realizované najmä písomným zaznamenávaním zistení z pozorovania prostredníctvom pedagogickej diagnostiky, ktorá rovnako sleduje proces i produkt. Autorky prehľadne definujú proces, metódy aj obsah pedagogickej diagnostiky. Kapitulu uzatvárajú odporúčania pre pedagogickú prax v materských školách.

Po preštudovaní monografie *Oblasti edukačných skúseností detí v materských školách* si dovoľím konštatovať, že poskytuje čitateľovi komplexný, odborný a prehľadný pohľad na operacionalizovanie edukačných cieľov výchovno-vzdelávacej činnosti v materskej škole. Publikácia je kvalitným odborným manuálom pre pedagogickú prax v materských školách.

PREDSTAVUJEME

DÚHOVÝ KOLOTOČ OPĀĽ V BANSKEJ BYSTRICI

Prehliadka detských výtvarných prác pod názvom Dúhový kolotoč sa v Banskej Bystrici konala 28. 5. 2013 už štvrtý raz a stáva sa tak milou tradíciou v našom meste. Podujatie sa teší záujmu nielen detí, učiteliek materských škôl ale aj rodičov a verejnosti. Atmosféru vernisáže umocňujú samotné vstupné priestory Radnice mesta Banská Bystrica, v ktorých sa výstava prác detí z materských škôl realizuje.

Zadávaná téma výtvarných prác sa každoročne mení tak, aby bola pre deti zaujímavá a pútavá natoľko, aby sa opätovne zúčastnili na prehliadke. Doteraz už deti vyjadrili svoj prejav k témam: Môj farebný svet, Záznaky prírody očami detí, Svet rozprávok očami detí. V tomto roku bola organizátormi zámerne zvolená téma Portrét, aby deti mohli svojich najbližších – otecka, mamičku, súrodencov, kamarátov – i samých seba, „vidieť“ možno aj inými očami.

Tohtoročná prehliadka bola, okrem zaujímavej témy, príležitosťou aj pre učiteľky materských škôl, ktoré mali možnosť vypracovať projekt prípravy, realizácie a hodnotenia výtvarnej aktivity v rámci školského vzdeláva-

cieho programu, ktorá súvisela s rovnakou témou.

Prehliadka výtvarných prác bola doplnená digitalizáciou – konkrétnymi zábermi detí v materských školách pri tvorbe produktov a zaznamenanou fotodokumentáciou z predchádzajúcich ročníkov.

Oceňujeme veľkú účasť na vernisáži, ktorej sa zúčastnili všetci ocenení so svojimi rodičmi a učiteľkami.

Slávnostná sieň bola naplnená najmä deťmi, ktorým sa okrem ocenenia vryje do pamäti aj malá recepcia. Bolo milé pozorovať slávnostne oblečené deti, ako si s džúsom „pripíjajú“ na svoju oslavu. Vystúpenie detí z Materskej školy na Radvanskej 28 v Banskej Bystrici obohatilo a spríjemnilo atmosféru celého podujatia. Dramatizácia rozprávky o kozliatkach vyvolala u prítomným úsmev na tvárach. Deti sa ukázali ako naozajstní „malí herci“. Vyhlasovateľom celoslovenskej súťažnej prehliadky výtvarnej tvorivosti detí predškolského veku je Ministerstvo školstva, vedy, výskumu a športu SR, ktoré poverilo organizovaním tejto výtvarnej prehliadky Metodicko-pedagogické centrum Bratislava, regionálne pracovisko v Banskej Bystrici. 7. ročník celoslo-

venskej súťažnej prehliadky výtvarnej tvorivosti detí sa konal pod záštitou ministra školstva Dušana Čaploviča a primátora mesta Banská Bystrica Petra Gogolu. Ako hostia sa na slávnostnej vernisáži zúčastnili aj vedúci prezidentskej kancelárie RP v Banskej Bystrici p. S. Liška, viceprimátorka mesta Banská Bystrica p. K. Čižmárová, p. H. Crkoňová – generálna riaditeľka MPC Bratislava, p. I. Vargová – riaditeľka RP MPC Banská Bystrica a vedúci odboru školstva mesta Banská Bystrica p. T. Maťaš.

Pre najúspešnejšie výtvarné práce v jednotlivých kategóriách boli pripravené ceny bez určenia poradia. Všetkých 165 prác bolo vystavených a z nich boli odbornou komisiou, ktorá je menovaná ministrom školstva SR, ocenené nasledovné práce:

1. Kategória – deti materských škôl

- Gabriela Náročná, Materská škola, Tr. SNP 77, Banská Bystrica
- Samuel Majbík, Materská škola, Mudrochova, Rajec
- Jakub Jánošov, Materská škola, Nábřežná 2, Nová Baňa
- Laura Smutná, Materská škola, Dúbravy
- Ema Belánová, Materská škola, Sládkovičova ul., Revúca

2. Kategória – deti materských škôl so špeciálnymi výchovno-vzdelávacími potrebami

- skupinová práca detí, Špeciálna materská škola, Kollárova 55, Banská Bystrica
- Natália Szencziová, Základná škola pri zdravotnom zariadení, Hradná 7, Komárno

3. Kategória – skupinová práca

- Materská škola, Malinovského 874, Krupina
- Materská škola, Hrnčiariska 2, Zvolen

4. Cena primátora mesta Banská Bystrica

Sophia Hegyiová, Materská škola, 9. mája 26, Banská Bystrica

5. Projekt výtvarnej aktivity

p. Andrea Dadová – učiteľka, Materská škola, Malinovského 874, Krupina

Veľmi nás potešili priame reakcie detí a rodičov, ale aj ostatných návštevníkov, ktorí sa zúčastnili prehliadky. Vyberáme niektoré z výpovedí.

„Sme prekvapení, že práca nášho dieťaťa sa nachádza na prehliadke v tomto krásnom, historickom prostredí a že ju uvidia návštevníci radnice. Ďakujeme za nové zážitky.“

Prejavený záujem o podujatie svedčí o tom, že prispieva k rozvoju výtvarnej tvorivosti.

Už teraz sa tešíme na nasledujúci ročník, pretože zámerom výtvarnej prehliadky je podporovať deti predškolského veku v autentickom výtvarnom vyjadrovaní fantazijných predstáv a podporovať tak výtvarnú obrazotvornosť a emocionalitu dieťaťa.

Na záver sa chceme poďakovať organizátorom podujatia a štedrým sponzorom, bez ktorých by sa toto podujatia nestalo tradíciou v meste Banská Bystrica.

*Spracovala: PaedDr. Jarmila Jakálová,
odborný a organizačný garant podujatia
Dúhový kolotoč*

Moderné vzdelávanie pre vedomostnú spoločnosť / Projekt je spolufinancovaný zo zdrojov EÚ

PONUKA VZDELÁVACÍCH PROGRAMOV MPC

V nasledujúcej tabuľke vám aj touto formou dávame do pozornosti programy kontinuálneho vzdelávania MPC akreditované počas obdobia september 2012 - apríl 2013. V prípade záujmu o podrobnejšie informácie, tieto nájdete na www.mpc-edu.sk. Uvedené akreditované vzdelávacie programy sú v súčasnosti poskytované v rámci Národného projektu ESF Profesijný a kariérový rast pedagogických zamestnancov.

Zoznam vzdelávacích programov akreditovaných za obdobie september 2012 - apríl 2013

P.č.	Názov	Druh	Číslo rozhodnutia	Počet hodín
1	Využitie ekonomického softvéru vo vyučovaní účtovníctva na stredných školách	inovačné	787/2012-KV	110
2	Etika podnikania	aktualizačné	856/2012-KV	20
3	Učenie sa na stanovištiach ako nástroj rozvoja kľúčových kompetencií v kompetencii otvoreného vyučovania v predmete nemecký jazyk	inovačné	855/2012-KV	60
4	Efektívna komunikácia a asertívne riešenie konfliktov v škole	aktualizačné	956/2012-KV	40
5	Inovácie v sebahodnotení školy	inovačné	959/2012-KV	90
6	Tvorba banky úloh z francúzskeho jazyka na základe formátu úloh skúšky DELF a maturitnej skúšky	inovačné	957/2012-KV	60
7	Spiritualita kresťanského východu v predmete náboženstvo/náboženská výchova	aktualizačné	745/2012-KV	40
8	Nové trendy v studenej kuchyni	aktualizačné	881/2012-KV	20
9	Využitie interpretácie výtvarného diela v edukačných procesoch	aktualizačné	958/2012-KV	40
10	Dekoratívne vyrezávanie do ovocia a zeleniny	aktualizačné	966/2012-KV	20
11	Plánovanie edukačných procesov - rozvoj kompetencií pedagogického zamestnanca súvisiacich s plánovaním edukačných procesov	aktualizačné	964/2012-KV	20
12	Prevenca niektorých sociálno-patologických javov	inovačné	963/2012-KV	90
13	Zážitkové učenie v environmentálnej výchove	aktualizačné	974/012-KV	60
14	Integrácia čitateľskej gramotnosti do výučby na strednej škole	inovačné	733/2012-KV	60
15	Inovácie v riadení pre vedúcich odborných zamestnancov školských zariadení	funkčné inovačné	878/2012-KV	60

16	Aktivizujúce metódy a formy v práci pedagogického asistenta	aktualizačné	973/2012-KV	20
17	Podpora čitateľskej gramotnosti žiakov v základnej škole	inovačné	976/2012-KV	60
18	Netradičné pohybové hry v školskej telesnej výchove a voľno-časových aktivitách	aktualizačné	977/2012-KV	20
19	Premena školy (Schule im Wandel)	aktualizačné	978/2012-KV	30
20	Funkčné inovačné vzdelávanie pre riadiacich zamestnancov škôl a školských zariadení pre deti a žiakov so zdravotným znevýhodnením	funkčné inovačné	879/2012-KV	60
21	Inovácie v riadení základných umeleckých škôl	funkčné inovačné	961/2012-KV	60
22	Posilňovanie komunikačných kompetencií vo vyučovaní slovenského jazyka pre učiteľov prvého stupňa základných škôl s vyučovacím jazykom maďarským	inovačné	965/2012-KV	90
23	Inovácie v riadení neplnoorganizovaných základných škôl	funkčné inovačné	962/2012-KV	60
24	Rozvíjame profesijné kompetencie učiteľa náboženstva/náboženskej výchovy	aktualizačné	986/2012-KV	20
25	Formy inštalácie v pedagogickom procese výtvarnej výchovy	aktualizačné	984/2012-KV	60
26	Aktivizujúce a motivujúce stratégie vo vyučovaní fyziky	aktualizačné	985/2012-KV	60
27	Využitie zážitkových programov vo voľnočasových aktivitách	aktualizačné	991/2012-KV	40
28	Inovácie v riadení odborného výcviku	funkčné inovačné	960/2012-KV	60
29	Globálne vzdelávanie a jeho aplikácia v edukačnom procese	aktualizačné	917/2012-KV	60
30	Prevenca a riešenie agresivity a šikanovania v základných školách	aktualizačné	992/2012-KV	20
31	Komunikácia so žiakmi s poruchami sluchu	aktualizačné	995/2012-KV	60
32	Program rozvoja pedagogických zručností pre prácu so žiakmi s ADHD v triede	aktualizačné	945/2012-KV	60
33	Moderná výučba účtovníctva	aktualizačné	1015/2012-KV	40
34	Didaktická hra vo vyučovaní matematiky v primárnom vzdelávaní	aktualizačné	1017/2012-KV	40
35	Marketing v módnom priemysle - módné trendy v odevníctve I.	aktualizačné	942/2012-KV	30
36	Rozvoj komunikatívnych kompetencií pomocou textov rozličných jazykových štýlov na hodinách ukrajinského jazyka	inovačné	1018/2012-KV	110
37	Marketing v módnom priemysle - módné trendy v odevníctve II.	aktualizačné	1014/2012-KV	20

38	Využitie textového editora v práci pedagogických zamestnancov a odborných zamestnancov	aktualizačné	893/2012-KV	20
39	Gymnastické športy na hodinách telesnej výchovy v primárnom vzdelávaní	aktualizačné	1028/2013_KV	30
40	Metodika práce s učebnicami na vyučovacích hodinách ruského jazyka v základnej a strednej škole	aktualizačné	1032/2013-KV	60
41	Hodnotenie písomnej formy internej časti Maturitnej skúšky z anglického jazyka	aktualizačné	1031/2013-KV	20
42	Mediálna výchova vo výchove mimo vyučovania	inovačné	1033/2013-KV	90
43	Zdravý životný štýl ako výsledok zážitkového umenia	inovačné	1038/2013-KV	90
44	Základy lezenia na skalách a umelých stenách	aktualizačné	1029/2013-KV	20
45	Tvorba pracovných listov využiteľných v anglickom bilingválnom vzdelávaní pri uplatňovaní metódy CLIL	aktualizačné	1035/2013-KV	30
46	Práca s týranými, zneužívanými a zanedbanými deťmi	aktualizačné	1034/2013-KV	60
47	Implementácia nových jazykovedných poznatkov do vyučovania jazyka na základnej a strednej škole	inovačné	1039/2013-KV	110
48	Kariérový poradca	špecializačné	891/2013-KV	120
49	Komunikačné zručnosti vychovávateľov	inovačné	1045/2013-KV	90
50	Prípravné atestačné vzdelávanie k prvej atestácii pre majstra odbornej výchovy	aktualizačné - prípravné atestačné I	918/2013-KV	60
51	Grafy ako súčasť prezentačného prejavu	aktualizačné	892/2013-KV	20
52	Hromadná korešpondencia	aktualizačné	894/2013-KV	30
53	Procesný prístup k zvyšovaniu kvality riadenia školy	funkčné aktualizačné	1111/2013-KV	60
54	Základy hrnčiarstva a keramickej tvorby	aktualizačné	1108/2013-KV	60
55	Tvorba maturitných zadaní z anglického jazyka	aktualizačné	1110/2013-KV	30
56	Aktuálne problémy v prevencii sociálno-patologických javov	aktualizačné	1112/2013-KV	60
57	Experimenty vo vyučovaní fyziky na strednej škole	aktualizačné	1107/2013-KV	60
58	Nové témy vo vyučovaní biológie	aktualizačné	1057/2013-KV	20
59	Odborní zamestnanci a edukácia detí a žiakov so zdravotným znevýhodnením	inovačné	1055/2013-KV	60
60	Pohybové hry - efektívny prostriedok zvyšovania pohybovej aktivity v škole	aktualizačné	1052/2013-KV	40
61	Tvorivá dramatika ako vyučovacie médium	inovačné	1109/2013-KV	60

62	Vidiecky cestovný ruch	aktualizačné	1059/2013-KV	40
63	Moderný marketing pre stredné školy	inovačné	1058/2013-KV	60
64	Cyril a Metod ako tvorcovia osobitnej a národnej identity	inovačné	1030/2013-KV	100
65	Odkaz sv. Cyrila a Metoda a jeho implementácia v edukačnom procese	aktualizačné	1037/2013-KV	40
66	Školský projekt s aplikáciou misie sv. Cyrila a Metoda	aktualizačné	1056/2013-KV	20
67	Koordinátor prevencie závislostí a sociálno-patologických javov	špecializačné	1061/2013-KV	120
68	Praktické uplatňovanie kreativizujúcich a aktivizujúcich metód a kompetencií v edukácii so zacielením na rozvíjanie kooperatívnych zručností žiakov	inovačné	1060/2013-KV	11
69	Hodnotenie ústnej formy internej časti maturitnej skúšky z anglického jazyka	aktualizačné	1105/2013-KV	20
70	Tvorba úloh pre odborný výcvik	aktualizačné	1106/2013-KV	40
71	Výtvarná tvorba v krajine	aktualizačné	1103/2013-KV	20
72	Vyučovanie filozofie v občianskej náuke podľa novej koncepcie	aktualizačné	1104/2013-KV	60
73	Indikátory kvality v hodnotení pedagogických zamestnancov	funkčné aktualizačné	1102/2013-KV	60
74	Kariérová výchova a poradenstvo v školách	špecializačné	1046/2013-KV	160
75	Video experiment vo vyučovaní fyziky	aktualizačné	1048/2013-KV	20
76	Dramatická výchova v školách	aktualizačné	1118/2013-KV	20
77	Využitie porovnávania pri sebahodnotení školy (benčmarking)	funkčné aktualizačné	846/2013-KV	60
78	Ľudové zvyky, tradície a remeslá vo výchove mimo vyučovania	aktualizačné	1071/2013-KV	60

Pokyny na úpravu príspevkov (výťah z elektronickej verzie z www stránky časopisu)

Rukopis príspevku musí spĺňať tieto kritériá:

- príspevok musí byť svojím zameraním v súlade s obsahovým zameraním časopisu (pozri súbor „Témy“ na stránke časopisu),
- príspevok má byť pôvodným textom, za pôvodnosť aj správnosť zodpovedá autor,
- príspevok má tvoriť ucelený, logicky usporiadaný text s konkrétnymi závermi pre pedagogickú prax,
- rozsah príspevku nesmie prekročiť:

A. Príspevok: max. 5 normostrán, t.j. 9 000 znakov (vrátane medzier)

B. Recenzia: max. 1,5 normostrany, t.j. 2 700 znakov (vrátane medzier)

C. Informácia z činnosti MPC: max. 0,5 strany, t.j. 900 znakov (vrátane medzier)

napísaných v textovom editore MS Word 1997 a vyšším, vrátane tabuliek a grafov.

A. Príspevok – osnova: *Názov, Autor/i, Anotácia, Kľúčové slová, Úvod, Hlavný text, Záver, Zoznam bibliografických odkazov, Summary*

B. Recenzia - osnova recenzie je nasledovná: *Názov, Bibliografický odkaz na recenzovanú publikáciu v štruktúre: Autor/i recenzie, Text recenzie*

C. Informácia o činnosti MPC - osnova: *Názov, Autor/i správy, Text informácie, správy*

Pri písaní príspevku:

- vzhľad stránky – všetky okraje 2 cm, záhlavie a päta 1,25 cm
- používajte typ písma **Times New Roman**, riadkovanie – 1
- zarovnanie textu – zarovnať doľava
- nepoužívajte žiadne štýly (len formátovanie – tučné, kurzíva, index horný, dolný)
- nepoužívajte medzery ani tabulátory na začiatku odseku, vyhnite sa dvojitým medzerám medzi slovami
- nepoužívajte voľné riadky (2 x enter) medzi odsekmi, ani medzi nadpisom a textom
- špeciálne symboly používajte len ak sú nevyhnutné, nepoužívajte grafické ozdoby pri nadpisoch a pod.
- obrázky vo formáte jpg v kvalite aspoň 150 dpi
- tabuľky v texte označte formou Tab.1 Názov tabuľky (nad tabuľkou)
- grafy, obrázky v texte označte formou Obr.1 Názov obrázka (pod obrázkom), pri prevzatých obrázkoch je nevyhnutné uviesť zdroj
- citovanie literatúry v texte: priezvisko autora/ov, potom rok vydania. Ak ide o doslovný citát v úvodzovkách uvádza sa aj strana, napr. Turek (2008, s. 258), alebo „....“ (Turek, 2008, s. 258). V prípade, že počet autorov je viac ako 3, uvedie sa meno prvého autora a „et al.“, napr. Meško et al., 2005.
- v žiadnom prípade v príspevku nepoužívajte „poznámky pod čiarou“
- rozlišujte písmeno veľké O a číslicu 0, malé písmeno l a číslicu 1
- autori môžu skracovať často uvádzané výrazy – tieto skratky sa musia vysvetliť pri prvom objavení v texte, napr. materská škola (ďalej MŠ), školský vzdelávací program (ďalej ŠkVP) a pod.
- Zoznam bibliografických odkazov – je abecedne usporiadaný a obsahuje údaje podľa normy ISO 690 Bibliografické odkazy

Z obsahu:

Úvod ...1

Národný projekt pre materské školy ...3
National project for nursery schools

Na ceste k úspechu s Národným projektom Profesijný a kariérový rast ...11
On the way towards success with the national project
Professional and career growth of pedagogical staff

**Národný projekt Vzdelávaním pedagogických zamestnancov
k inklúzii marginalizovaných rómskych komunít ...20**
Education of pedagogical staff towards inclusion of marginalized Roma communities

**Metodicko-pedagogické centrum má v rámci nového národného projektu ambíciu zapojiť do
predškolského vzdelávania 2000 rómskych detí ...22**
Methodology and Pedagogy centre has ambition to participate on pre-school education
of 2000 Roma children within the new national project

G. Čajková ...23
3D model vo vyučovaní
Osvedčená pedagogická skúsenosť edukačnej praxe – výťah
3D model in education
Best practices